

Orðasafn í menntunarfræðum

í vinnslu

Íðorðanefnd í menntunarfræðum

Gerður G. Óskarsdóttir, formaður

Baldur Sigurðsson

Guðrún Geirsdóttir

Jón Ingi Hannesson

Þuríður Jóhannsdóttir

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

Orðasafn í menntunarfræðum: í vinnslu

Menntavísindasviði Háskóla Íslands

Orðabanki Íslenskrar málstöðvar: <http://www.ordabanki.hi.is/wordbank/search>

Umbrot pdf-skjals: Helga Jenný Stefánsdóttir

© 2015 Íðorðanefnd í menntunarfræðum

Orðabankann má ekki afrita nema með leyfi nefndar

Reykjavík, 2015

Formáli

Reykjavík, 18. ágúst 2015

Íðorðanefnd í menntunarfræðum, sem stofnuð var árið 2009, hefur lagt rúmlega 100 íðorð með skilgreiningum á íslensku og ensku í Orðabanka Íslenskrar málstöðvar. Hér með sendum við frá okkur samantekt á þessum orðum til að kynna safnið og auðvelda notkun þess. Unnt er til fletta upp orðum á íslensku í fyrri hlutanum og ensku í þeim síðari. Um 80 orð eru nú á vinnslustigi hjá nefndinni.

Nefndin var stofnuð til að mæta mikilli þörf fyrir samræmda íðorðasmíði á sviði menntunarfræða. Ný hugtök bætast stöðugt við og mikilvægt er að geta rætt og skrifað um fræðin á íslensku. Eindreginn vilji er til að íslensk tunga sé lifandi fagmál í grein sem nær til kennara á öllum skólastigum. Það gerir þeim kleift að tala um starf sitt, bæði sín á milli og við nemendur á góðri íslensku.

Þrír aðilar tilnefna fullrúa í íðorðanefndina: Félag um menntarannsóknir (FUM), Kennarasamband Íslands og Menntavísindasvið HÍ.

Nefndin tekur saman orð og hugtök á íslensku og ensku og birtir skilgreiningar á báðum málunum til að taka af öll tvímæli um merkingu hugtakanna og skýrir þau nánar ef ástæða er til. Forsenda þess að orðasafnið þjóni tilgangi sínum er að þar sé að finna öll mikilvægustu fræðiorð á hverjum tíma. Við teljum að það muni jafnframt örva frekari íðorðasmíði innan greinarinnar og ekki síst sýna stofnunum og samtökum innan menntunarfræða fram á mikilvægi þess að hlúa að slíkri vinnu.

Markmiðið er að um 1.000 íðorð á öllum helstu sviðum menntunarfræða sé að finna í Orðabanka Íslenskrar málstöðvar ásamt skilgreiningum á íslensku og ensku. Markhópurinn eru fræðimenn, starfendur og nemendur á sviði uppeldis- og menntunarfræða, þar með taldir allir starfsmenn og stjórnmendur í skóla- og menntastofnunum.

Nefndin vinnur eftir leiðbeiningum um íðorðasöfn og eigin starfsreglum. Stuðst er við skilgreiningar á orðum í íslenskum og erlendum fræðiritum, kallað eftir efni frá fulltrúum rannsóknastofa Menntavísindasviðs HÍ og brugðist við fyrirspurnum fræðimanna um þýðingar og skýringar á hugtökum. Til eru ýmsir orðalistar sem nefndin hefur til hliðsjónar en þar eru hugtökin yfirleitt án skilgreininga.

Íðorðanefndin hlaut styrk úr Málræktarsjóði á síðasta ári að upphæð kr. 850.00.-. Hann var nýttur til að ráða starfsmann tímabundið, Helgu Jennýju Stefánsdóttur, MA, til að vinna með nefndinni í hálfu starfi í nokkra mánuði. Ráðning hennar varð til þess að nefndin náði því markmiði að fullvinna nægilega mörg skilgreind orð svo opna mætti aðgang að safninu. Orðasafnið í menntunarfræðum í Orðabankanum var opnað af sviðsforseta Menntavísindasviðs HÍ, dr. Jóhönnu Einarsdóttur, 3. október 2014 á Menntakviku, árlegri ráðstefnu sviðsins.

Það er von okkar að orðasafnið nýtist þeim sem fjalla um menntunarfræði í töluðu og rituðu máli.

Íðorðanefnd í menntunarfræðum,
Gerður G. Óskarsdóttir, formaður
Baldur Sigurðsson
Guðrún Geirsdóttir
Jón Ingi Hannesson
Þuríður Jóhannsdóttir

Efnisyfirlit

Formáli	2
Efnisyfirlit.....	3
Íslensk - ensk	4
Ensk - íslensk.....	32

Íslensk - ensk

A

aðalnámskrá

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Námskrá, gefin út af yfirvöldum menntamála, sem kveður á um markmið og fyrirkomulag skólstarfs á landsvísu. Aðalnámskrá útfærir nánar ákvæði laga um námsgreinar og námssvið, og segir til um áherslur og vægi.

[**skýr.**] Aðalnámskrá er stjórnæki til að fylgja eftir ákvæðum laga, fyriræli fræðsluyfirvalda um skólastefnu og safn sameiginlegra markmiða skólstarfs í landinu. Aðalnámskrá er ætlað að samræma nám og kennslu að því marki sem þörf er talin á.

[**dæmi**] Aðalnámskrá leikskóla, aðalnámskrá grunnskóla, aðalnámskrá framhaldskóla, aðalnámskrár einstakra námsgreina.

[**aths.**] Aðalnámskrá er opinber stefna menntamálayfirvalda á hverjum stað, skólanámskrá byggir á aðalnámskrá og er löguð að stefnu hvers skóla, bekkjarnámskrá byggir á aðalnámskrá og skólanámskrá og gildir fyrir hvern bekk eða námshóp.

(heimild skilgreiningar: *Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013*)

(heimild skýringar: *Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013*)

(heimild dæmis: *Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013*)

[**enska**] national curriculum

[**skilgr.**] A common programme of study in schools that is designed to ensure nationwide uniformity of content and standards in education. It is usually legislated by the national government, and may involve coordination with state or other regional authorities which have administered school curriculum.

[**dæmi**] Australian Curriculum, National Curriculum (England, Wales and Northern Ireland) and Curriculum for Excellence (Scotland).

[**aths.**] The national curriculum is public school policy, the school curriculum is

based on the national curriculum for each school, and the class curriculum is based on the national and the school curriculum and applies to each class or group.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2014*)

(heimild dæmis: *Wikipedia 2014*)

aðgangspróf háskólastigsins

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Almennt og samræmt próf sem deildir/skorir/svið geta notað við val nemenda inn í grunnnám háskóla hér á landi. Með APH hafa íslenskir háskólar aðgang að samræmdu og almennu viðmiði við inntöku nýnema í þeim tilfellum þar sem æskilegt eða jafnvel nauðsynlegt reynist að takmarka aðgang. Tilgangurinn er að nota prófið til að meta færni nemenda eftir framhaldsskólanám og spá fyrir um getu umsækjanda til að ná árangri í háskólanámi.

(heimild skilgreiningar: *Aðgangspróf fyrir háskólastig 2012-2013 skýrsla þróunarhóps APH og Námsmatsstofnunar til rektors Háskóla Íslands*)

[**enska**] The Icelandic standardized university entrance exam

(*Vafasamt*)

[**skilgr.**] The Icelandic standardized university entrance exam is an examination some departments in Icelandic universities administer. The results are used to select students for admission where it is preferable or necessary to limit the number of new students. Its main purpose is to predict academic achievement in higher education.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

aðstæðubundið nám

(flokkun: *nám og þroski*)

[**sh.**] aðstæðutengt nám

[**skilgr.**] Nám sem er háð aðstæðum, þ.e. sú hugmynd að færni og þekking sé bundin þeim aðstæðum þar sem námið fer fram og erfitt sé að yfirfæra það á aðrar aðstæður.

[**dæmi**] Kennaranemi læri til starfa á vettvangi starfsins í einum skóla en þarf svo að læra uppá nýtt að tileinka sér starfið þegar hann fer að kenna í öðrum skóla.

(heimild skilgreiningar: *Lave og Wenger 1991*)

[**enska**] situated learning

[**skilgr.**] The idea that skills and knowledge are tied to the situation in which they were learned and difficult to apply in new setting. (*heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008 p. 722*)

aðstæðumiðuð forysta

(*flokkun: stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Forysta sem tekur mið af og er háð aðstæðum.

(*heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] situational leadership

[**skilgr.**] What an individual actually does when acting as a leader is in large part dependent upon characteristics of the situation in which he functions.

(*heimild skilgreiningar: Hemphill 1949, Wikipedia 2012*)

Á

áfangalýsing

(*flokkun: stjórnun og skipulag*)

[**sh.**] námskeiðslýsing

[**skilgr.**] Yfirlit yfir helstu markmið og/eða hæfniviðmið, viðfangsefni, skipulag náms og kennslu, og námsmat í áfanga eða námskeiði.

[**skýr.**] Við skipulag kennsluáætlana er byggt á áfangalýsingum og útfært hvernig á að ná þeim viðmiðum sem þar birtast í viðkomandi áfanga eða námskeiði.

(*heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(*heimild skýringar: Íðorðanefnd 2015*)

[**enska**] syllabus

[**sh.**] course syllabus

[**skilgr.**] A specification of learning objectives, learning outcomes and content of a course of study.

[**skýr.**] In drawing up a scheme of work and lessons plans, the teacher translates the content of the syllabus into an appropriately sequenced series of lessons designed to enable learners to achieve the learning outcomes which the syllabus sets out.

(*heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009*)

(*heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009*)

A

afburðagreind

(*flokkun: nám og þroski*)

[**skilgr.**] Vitsmunir eða greind marktækt ofan við meðallag.

[**skýr.**] Eiginleiki sem talinn er fylgja einstaklingi fram á fullorðinsár.

[**enska**] intellectual giftedness

[**skilgr.**] Intellectual giftedness is an intellectual ability significantly higher than average. It is a characteristic of children, variously defined, that motivates differences in school programming. It is thought to persist as a trait into adult life, with various consequences studied in longitudinal studies of giftedness over the last century.

[**skýr.**] The various definitions of intellectual giftedness include either general high ability or specific abilities.

[**dæmi**] By some definitions an intellectually gifted person may have a striking talent for mathematics without equally strong language skills.

[**aths.**] The relationship between artistic ability or musical ability and the high academic ability usually associated with high IQ scores is still being explored, with some authors referring to all of those forms of high ability as "giftedness," while other authors distinguish "giftedness" from "talent."

(*heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014*)

(*heimild skýringar: Wikipedia 2014*)

(*heimild dæmis: Wikipedia 2014*)

afburðanemandi

(*flokkun: nám og þroski*)

[**sh.**] bráðger nemandi

[**skilgr.**] Nemandi sem er með hæfileika til náms verulega umfram jafnaldra sína hvort sem er í listnámi, verknámi eða bóknámi.

(*heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education*)

[**enska**] gifted student

[**skilgr.**] Pupils who have abilities which are developed to a level significantly, above that of their year group or who are judged to have the potential to develop such abilities.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

alþjóðaskóli

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Skóli ætlaður nemendum hvaðanæva að úr heiminum og starfar samkvæmt eigin eða alþjóðlegri námskrá.

[**skýr.**] Getur verið á ýmslum skólastigum (leik-, grunn-, framhalds- og háskólastigi) og getur afmarkast við námsgreinar (bóknám, listgreinar, iðngreinar) eða hugmyndafræði. Oft menningarlega fjölbreytilegir í kennsluháttum og námsframboði.

[**dæmi**] Sjá International School of Iceland <http://www.internationalschool.is> The International Baccalaureate.

(heimild skilgreiningar: *Ari Páll Kristinsson 2014, Wikipedia 2014*)

(heimild skýringar: *Ari Páll Kristinsson 2014, Wikipedia 2014*)

[**enska**] international school

[**skilgr.**] A school that promotes international education, in an international environment, either by adopting a curriculum or by following a national curriculum different from that of the school's country of residence.

[**dæmi**] International School of Iceland, The International Baccalaureate, Edexcel, Cambridge International Examinations.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2014*)

(heimild dæmis: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

Á

áunnin námskrá

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Námskrá sem felur í sér þá þekkingu, leikni og viðhorf sem nemandi raunverulega tileinkar sér í námi og skóla.

[**aths.**] Áformuð námskrá er námskráin áður en til kennslu kemur, virk námskrá er sú námskrá sem kemur til framkvæmdar í kennslustofunni og áunnin námskrá er raunveruleg námsreynsla nemenda.

(heimild skilgreiningar: *Rúnar Sigþórsson 2011*)

[**enska**] achieved curriculum

[**sh.**] learned curriculum, received curriculum

[**skilgr.**] The achieved curriculum is the reality of the pupils' experience. That includes social values as well as those concepts and content that are truly learned and remembered.

[**aths.**] Intended curriculum is what policy requires, implemented curriculum is what is taught in schools, received curriculum is everything students learn.

(heimild skilgreiningar: *Kelly 2004; <http://coefaculty.valdosta.edu> sótt 2014*)

B

bekkjarnámskrá

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Námskrá fyrir árgang eða bekk.

[**skýr.**] Bekkjarnámskrá er yfirleitt skjalfest og nýtt til upplýsinga og samræmingar á námi innan skóla.

[**aths.**] Aðalnámskrá er opinber stefna menntamálayfirvalda á hverjum stað, skólanámskrá byggir á aðalnámskrá og er löguð að stefnu hvers skóla, bekkjarnámskrá byggir á aðalnámskrá og skólanámskrá og gildir fyrir hvern bekk eða námshóp.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] class curriculum

[**skilgr.**] Curriculum for a class or a year.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

bernskurannsóknir

(flokkun: *hugmyndafræði*)

[**skilgr.**] Þverfaglegt fræðasvið sem sækir til ólíkra rannsóknasviða til að skilja bernskuna og reynslu barna.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2012, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012*)

[**enska**] childhood studies

[**skilgr.**] Childhood studies is a multi-disciplinary field that utilizes all areas of study to understand childhood as experienced by children.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2012*)

blandað nám

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] dreifnám

[skilgr.] Námsfyrirkomulag sem er samsett (hybrid) þannig að hluti námsins er skipulagður í skólahúsnæði (face-to-face eða campus-based) og hluti á netinu þar sem nemandinn getur að einhverju leyti ráðið stað og stund, framvindu og hraða yfirferðar.

[skýr.] Sumir nota þá skilgreiningu að ef 30-79% af efni námskeiðs sé miðlað á Neti sé rétt að nota heitið blandað nám, staðnám ef það er undir 30% en netnám/fjarnám ef það er 80% eða meira.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Allen, Seaman og Garrett 2007)

[enska] blended learning

[sh.] hybrid learning

[skilgr.] 1. Blended learning is any time a student learns at least in part at a supervised brick-and-mortar location away from home and at least in part through online delivery with some element of student control over time, place, path, and/or pace. 2. Combination of e-learning and face-to-face student-teacher contact.

(heimild skilgreiningar: iNACOL 2011; The online learning definitions project. Sótt 2011; Oxford Dictionary of Education 2009)

bóknámsrek

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] Þróun í inntaki náms þar sem hlutfall bóklegrar eða fræðilegrar áherslu eykst á kostnað verklegs hluta námsins.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfræðum 2014)

[enska] academic drift

[skilgr.] 'Academic drift' is a term sometimes used to describe the process whereby knowledge which is intended to be useful gradually loses close ties to practice while becoming more tightly integrated with one or other body of scientific knowledge.

(heimild skilgreiningar: Harwood 2010)

brotthvarf

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] brottfall

[skilgr.] Að hverfa úr skólanámi án þess að ljúka því námi sem hafið var.

[skýr.] Brotthvarf getur verið tímabundið. Orðið brottfall gefur í skyn að um endanlegt brottthvarf sé að ræða. Enska orðið drop-out merkir einnig nemanda sem hverfur frá námi.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] drop-out

[sh.] school leaving

[skilgr.] 1. Those who do not complete the education they have started. 2. People age 20-24 with educational level below upper secondary and not currently in education.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012 1. Jónasson og Blöndal 2004. 2. OECD 2005)

D

dulin námskrá

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] Það sem nemendur læra í skólanum en er ekki hluti af áformaðri námskrá, er hvergi skráð og lærist jafnvel óafvitandi.

[skýr.]

[dæmi] Sem dæmi má nefna ýmis viðmið og gildi, bæði jákvæð og neikvæð, eins og stundvísi og óstundvísi, heiðarleiki og svindl.

[aths.] Dulin námskrá og matsnámskrá eru undirflokkar við og hafa áhrif á áformuðu, virku og áunnu námskránna.

(heimild skilgreiningar: Rúnar Sigþórsson 2011)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] hidden curriculum

[skilgr.] A curriculum which includes the unwritten, unofficial, and often unintended lessons, values, and perspectives that students learn in school.

[**skýr.**] The hidden curriculum refers to the incidental or accidental learning; acquiring the knowledge, skills, or attitudes which were not part of the formal intended learning outcomes, both positive and negative.

(heimild skilgreiningar: *edglossary 2014*)
(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

E

einstaklingsáætlun

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Áætlun um nám einstaklings til lengri eða skemmri tíma sem sniðin er að styrkleikum hans og veikleikum.

[**skýr.**] Einstaklingsáætlun er notað almennt um áætlanir sem gerðar eru fyrir einstaka nemendur í námshópi (getur verið unnin af kennara, nemanda eða í samvinnu beggja). Hugmyndin að baki einstaklingsáætlun gerir ráð fyrir að nemendur hafi ólíkar þarfir og þeim þurfi að mæta á ólíkan máta. Áhersla er á aukin áhrif nemanda á eigið nám.

[**aths.**] Hugtakið einstaklingsnámskrá lýsir aftur á móti námsskrá sem er sérstaklega aðlöguð að einstökum nemendum með námserfiðleika eða fötlun og er ætlað að mæta skilgreindum þörfum þeirra.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] individual learning plan

[**skilgr.**] A user (student) specific program or strategy of education or learning that takes into consideration the student's strengths and weaknesses.

[**skýr.**] While normal classroom or distance education is based on the premise that all should get equal attention (a democratic principle), be exposed to same curriculum and evaluated on the same pattern ('one size fits all'), ILP presumes that the needs of individual students are different, and thus, must be differently addressed. Emphasis on the student's role in the learning experience

has been shown to be crucial to a productive learning experience.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2014*)

(heimild skýringar: *Wikipedia 2014*)

einstaklingsnámskrá

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Námskrá sem er sérstaklega aðlöguð að einstökum nemendum með námserfiðleika eða fötlun og er ætlað að mæta skilgreindum þörfum þeirra.

[**aths.**] Sjá einnig einstaklingsáætlun.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] individual education plan

[**skilgr.**] IEP builds on the curriculum that a child with learning difficulties or disabilities is following and is designed to set out the strategies being used to meet each child's identified needs.

(heimild *skilgreiningar:* <http://www.specialeducationalneeds.co.uk> sótt 2014)

einstaklingsverkefni

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**sh.**] einstaklingsvinna

[**skilgr.**] Nemendur vinna einstaklingslega án teljandi samvinnu við félag sína.

[**skýr.**] Verkefnið er bæði hægt að vinna sem tímaverkefni og sem heimaverkefni.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] individual assignment

[**skilgr.**] Pupils work separately on individual tasks rather than working as a group or class.

[**skýr.**] The assignment can be done as classroom work or as homework.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

F

faglegt námssamfélag

(flokkun: *námsumhverfi*)

[**sh.**] faglegt lærdómssamfélag

[**skilgr.**] Námssamfélag meðal starfsmanna skóla eða annarra stofnana sem byggist á að læra saman og ígrunda starf sitt með

sameiginlegt markmið eða sýn að leiðarljósi.

[**skýr.**] Í árangursríku námssamfélagi í skóla ríkir menning sem hvetur til stöðugs námi meðal starfsfólks í þeim tilgangi að styrkja nám nemendanna.

(heimild skilgreiningar: Anna Kristín Sigurðardóttir 2006 og nefndin)

(heimild skýringar: Anna Kristín Sigurðardóttir 2013 og nefndin)

[**enska**] professional learning community

[**skilgr.**] PLC is an extended learning opportunity to foster collaborative learning among colleagues within a particular work environment or field. It is often used in schools as a way to organize teachers into working groups.

[**skýr.**] In a learning community within a school you can see a group of teachers sharing and critically interrogating their practice in an on-going, reflective, collaborative, inclusive, learning-oriented, growth-promoting way. Effective professional learning communities have the capacity to promote and sustain the learning of professionals in a school with the collective purpose of enhancing student learning.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Stall og Louis 2007)

ferilmappa

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] safnmappa, verkmappa

[**skilgr.**] Safn af vinnu nemenda á ákveðnu sviði sem vitnisburður um framfarir, ígrundun og frammistöðu. Meðal annars notað við námsmat.

[**skýr.**] Ferilmappa getur verið safnmappa með verkefnum nemenda eða sýnismappa með völdum verkefnum.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] portfolio

[**skilgr.**] A collection of the pupil's work in an area, showing growth, self-reflection and achievement.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008 p. 720)

fjarnám

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**sh.**] fjarkennsla

[**skilgr.**] Skipulag á námi sem felur í sér að nemendur og kennarar eru ekki á sama stað. Samskipti þeirra geta verið samtímis eða mistímis.

[**skýr.**] Á íslensku er talað um fjarnám (distance learning) og/eða fjarkennslu (distance teaching) eftir því hvort miðað er við nemendur eða kennara/kennslustofnanir. Á ensku er menntahugtakið oft í brennidepli, þ.e. hugtakið distance education. Á íslensku hefur ekki skapast hefð fyrir samsvarandi hugtaki (fjarmentun) og ekki víst að það væri æskilegt.

(heimild skilgreiningar: iNACOL 2011)

(heimild skýringar: Guðrún Geirsdóttir o.fl. 2007)

[**enska**] distance learning

[**sh.**] distance education

[**skilgr.**] General term for any type of educational activity in which the participants are at a distance from each other - in other words, are separated in space. They may or may not be separated in time (asynchronous vs. synchronous).

(heimild skilgreiningar: iNACOL 2011)

fyrirlestur

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Kennsluaðferð þar sem kennari eða nemandi miðlar þekkingu eða útskýrir eitthvert viðfangsefni munnlega. Um er að ræða einstefnumiðlun án mikillar þátttöku áheyrenda.

[**skýr.**] Við framsetningu fyrirlestra nota kennarar gjarnan skjásýningar.

[**aths.**] Þáttökufyrirlestur eða gagnvirkur fyrirlestur er fyrirlestur þar sem gert er ráð fyrir fyrirspurnum og samræðu við áheyrendur.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Ingvar Sigurgeirsson 2008, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] lecture

[**skilgr.**] An oral presentation intended to present information or teach people about a particular subject, for example by school

teacher. Lecturing is mainly a one way method of communication.

[**skýr.**] Lectures represent a continuation of oral tradition in contrast to textual communication in books and other media.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014)

G

greinandi próf

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Mat sem felst í að leggja fyrir próf til að finna styrkleika eða veikleika í kunnáttu eða færni nemenda.

[**skýr.**] Niðurstöður greinandi prófa eru oft notaðar sem grunnur að gerð einstaklingsáætlunar eða einstaklingsnámsskrár.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**enska**] diagnostic test

[**skilgr.**] A test whose purpose is to evaluate a learner's strengths and areas for development.

[**skýr.**] It is a means of discovering what first steps to take in developing an individual learning plan.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

greindarpróf

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] greindarvísitölupróf

[**skilgr.**] Hæfileikapróf sem er ætlað að vera mælikvarði á greind og almenna hæfileika til náms, þar með talið skólanám.

[**skýr.**] Greindarpróf eru meðal annars notuð við greiningu á nemendum með þroskahömlun og bráðgerum nemendum. Þau er hægt að leggja fyrir einstaklinga eða hópa og eru yfirleitt stöðluð og staðalbundin.

[**aths.**] Sjá einnig hæfileikapróf (e. aptitude test), staðlað próf (e. standardized test) og staðalbundið próf (e. norm-referenced).

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006)

(heimild skýringar: Orðgnótt 2006, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] intelligence test

[**sh.**] intelligence quotient test, IQ test

[**skilgr.**] An aptitude test designed to measure someone's level of intelligence and learning potential, including school aptitude.

[**skýr.**] Most intelligence tests are standardized and norm-referenced and they can be used to recognize mental disabilities as well as intellectually precocious individuals. Intelligence tests are either administered to groups or individuals.

[**aths.**] See also aptitude test, standardized test and norm-referenced test.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

H

hæfileikapróf

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Próf sem ætlað er að mæla undirliggjandi hæfni til að tileinka sér nýja færni og þekkingu, fremur en að mæla tiltekna færni eða þekkingu, sem einstaklingur hefur á hverjum tíma.

[**skýr.**] Hæfileikapróf eru algeng við starfsmannaval.

[**dæmi**] Greindarpróf (intelligence test) og inntökupróf (entrance exam) eru dæmi um próf sem ætlað er að meta undirliggjandi hæfileika og spá fyrir um frammistöðu á ákveðnu sviði.

[**aths.**] Ekki eru skýr mörk á milli slíkra prófa og kunnáttuprófa (achievement test) þótt augljós munur sé á prófum sem eru dæmigerð fyrir hvort um sig.

(heimild skilgreiningar: Guðmundur Arnkelsson 2006)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] aptitude test

[**skilgr.**] A test to measure the potential of an individual to assimilate knowledge, skill, or understanding successfully.

[**skýr.**] Aptitude tests are more widely used in selection procedures for employment than for assessment of educational purposes.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

hagsmunaaðilar skóla

(flokkun: *námsumhverfi*)

[**skilgr.**] Hagsmunaaðilar skóla eru þeir sem taka þátt í eða hafa hag af því að menntun sé veitt.

[**dæmi**] Hagsmunaaðilar geta verið nemendur, stjórnvöld, kennarar, námsráðgjafar, foreldrar, aðilar í atvinnulífi o.s.frv.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild dæmis: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] school stakeholders

[**skilgr.**] Students, society, and government participating in or benefiting from the provision of education

[**dæmi**] Hence, an education stakeholder includes students, academics, employment and careers advisors, teaching and learning managers, employers of recent graduates, business deans, professional bodies, libraries, PTAs and other parent organizations.

(heimild skilgreiningar: *Campbell and Rozsnyai 2002 p. 133*)

(heimild dæmis: <https://www.englishforums.com/English/EducationStakeholder/mbwl/post.htm>)

heimaverkefni

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Verkefni sem nemendur vinna sjálfstætt utan kennslustundar.

[**skýr.**] Það getur verið einstaklingsverkefni, paraverkefni eða hópverkefni.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] homework

[**sh.**] homework assignment

[**skilgr.**] Tasks related to their school studies which pupils are expected to complete outside school hours.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

herminám

(flokkun: *nám og þroski*)

[**skilgr.**] Nám sem fer fram með því að veita öðrum athygli og tileinka sér verk, venjur, hátterni eða viðhorf.

[**skýr.**] Herminám getur verið bæði ósjálfrátt og viljandi og á sér stað út lífið.

[**dæmi**] Herminám getur verið allt frá einstöku atriði eins og að barn læri að vinka með því að herma eftir foreldri allt upp í flókin hegðunarmynstur eins og að aðlagast samfélagi með því að fylgjast með menningu og venjum umhverfisins.

[**aths.**] Herminám tilheyrir félagsnámskenningum innan námssálfræðinnar (Bandura). Skilgreing, skýring og dæmi eru samin með hliðsjón af Orðaskrá úr uppeldis og sálfræði (1986) og Guðmundi B. Arnkelssyni (2006).

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild dæmis: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**enska**] observational learning

[**sh.**] social learning, vicarious learning

[**skilgr.**] Learning that occurs as a result of observing and imitating others.

[**skýr.**] Observational learning can be both vicarious and purposeful. It takes place at any stage in life, but is thought to be of greater importance during childhood.

[**dæmi**] Observational learning ranges from single behavior such as learning to wave goodbye by imitating a parent, to complex patterns such as adjusting to a community by observing existing culture and customs and imitating others.

(heimild skilgreiningar: <http://psychology.about.com/od/oindex/fl/What-Is->

Observational-Learning.htm sótt 2014; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)
(heimild skýringar: *princeton.edu sótt 2014; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)*
(heimild dæmis: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)*

hlítarnám

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Kennsluáðferð sem miðar að því að nemendur læri til hlítar hvern þátt námsins áður en næsti þáttur er kynntur.

(heimild skilgreiningar: *Ingvar Sigurgeirsson 2013, bls. 49*)

[**enska**] mastery learning

[**sh.**] mastery style

[**skilgr.**] Teaching practice which the students master in each learning unit before proceeding to a more advanced learning task.

(heimild skilgreiningar: *Bloom 1985*)

hönnunarmiðuð rannsókn

(flokkun: *hugmyndafræði*)

[**sh.**] hönnunargrunðuð rannsókn

[**skilgr.**] Rannsóknaraðferð sem oft er notuð í menntunarfræðum og felst þá í að prófa endurtekið kenningu eða líkan um nám við raunverulegar aðstæður með það í huga að athuga hvernig kenningin fellur að aðstæðunum. Markmiðið er að endurbæta kenningarnar, líkönin og/eða aðstæðurnar jafnt og þétt.

[**dæmi**] Inngrip, aðferðir og aðstæður hannaðar í samræmi við ákveðna kenningu, prófað endurtekið á vettvangi og er endurskoðað og endurbætt jafn óðum.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2013*)

[**enska**] design based research

[**skilgr.**] A type of research methodology commonly used by researchers in the learning sciences. Interventions are conceptualized and then implemented iteratively in natural settings in order to test the ecological validity of dominant theory and to generate new theories and frameworks for conceptualizing learning, instruction, design processes, and educational reform.

[**dæmi**] Data analysis often takes the form of retrospective, cross-iteration comparisons.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2012*)

(heimild dæmis: *Wikipedia 2012*)

hópvinna

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**sh.**] hópavinna, hópverkefni, hópvinnubrögð

[**skilgr.**] Kennsluáðferð þar sem nemendum er ætlað að vinna saman í hópum að lausn ákveðins viðfangsefnis eða verkefnis.

[**skýr.**] Notað um hvers kyns samvinnu nemenda sem getur tekið á sig ýmsar myndir allt frá umræðu til að komast að niðurstöðu til lausna áþreifanlegra verkefna. Samvinnunám og samvirkt nám eru dæmi um hópvinna. Nemendur þurfa, þegar þessum aðferðum er beitt, að afmarka viðfangsefni sameiginlega, koma sér saman um verkaskiptingu s.s. við upplýsingaöflun, úrvinnslu og miðlun.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015*)

(heimild skýringar: *Ingvar Sigurgeirsson 2014*)

[**enska**] group work

[**skilgr.**] Group work is a way of getting students to work together to solve a problem or learn new information.

[**skýr.**] By using group work, educators teach students how to learn from one another's ideas.

(heimild skilgreiningar: http://serc.carleton.edu/k12/teaching_strategies.html)

(heimild skýringar: http://serc.carleton.edu/k12/teaching_strategies.html)

Í

ígrundun

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Starfsvenja sem felur í sér að líta til baka yfir ákveðin atvik í faglegu starfi og velta þeim fyrir sér. Tilgangurinn er að draga ályktanir af reynslunni um hvernig megi þróa faglega færni og vinnubrögð.

(heimild skilgreiningar: *Wallace 2008; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

[**enska**] reflection

[**skilgr.**] Act of reviewing specific incidents in professional practice and reflecting upon them in order to draw conclusions about

how they might develop professional skills and practices.
(heimild skilgreiningar: Wallace 2008)

I

innlegg

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] innlög, kynning

[skilgr.] Kennsluaðferð þar sem kennari kynnir tiltekið efni og útskýrir það í stuttu máli.

[skýr.] Innlegg er oft kynning á viðfangsefnum í upphafi kennslustundar eða vinnuferlis.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

[enska] introduction

[skilgr.] A lecture format in which the instructor talks shortly about a particular topic, with or without visual or auditory aid.

(heimild skilgreiningar: Sótt af <http://serc.carleton.edu/introgeo/gallerywalk/active.html>; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

inntökupróf

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Próf sem er notað til að velja nemendur inn í skóla eða nám.

[skýr.] Inntökupróf er hægt að nota á öllum skólastigum og öllum tegundum náms. Þau eru algengari til að velja inn í nám á efri skólastigum.

[dæmi] Inntökupróf geta verið margvísleg, s.s. áheyrnarp próf í tónlistarnám eða Aðgangspróf háskólastigsins til að komast í tiltekið háskólanám.

[aths.] Inntökupróf geta verið til dæmis hæfileikapróf eða þekkingarpróf.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] entrance examination

[skilgr.] An examination used to select students for admission to educational institution or a course of study.

[skýr.] Can be administered at any level or type of education, from primary to higher education, although they are more common at higher levels.

[aths.] Can be either an aptitude test or achievement test.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

J

jafningjahópur

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] Hópur einstaklinga sem er félagslega einsleitur, er á líkum aldri, hefur svipuð áhugamál, bakgrunn eða þjóðfélagsstöðu. Einstaklingarnir eru líklegir til að hafa áhrif á viðhorf og hegðun hver annars. Innan jafningjahópa getur myndast ákveðin virðingarröð og sérstök hegðun sem er einkennandi fyrir hópinn.

[dæmi] Jafningjahópar geta verið af ýmsum stærðum og gerðum. Innan skóla eru margir jafningjahópar, geta verið heill bekkur, hópar um áhugamál eða annað sem getur sameinað fólk.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] peer group

[skilgr.] A peer group is a social group of people who have similar interests (homophily), age, background, and social status. The members are likely to influence each others beliefs and behaviour. Peer groups contain hierarchies and distinct patterns of behavior.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

K

kennarastýring

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Kennsluhættir þar sem kennari setur markmið, leggur fyrir verkefni, metur og hvetur nemendur. Kennari hefur alla þræði í hendi sér í skólastofunni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[**enska**] teacher directed instruction

[**skilgr.**] Teaching methods where the teacher sets learning objectives, designs student activities, motivates the students and evaluates their work. The teacher controls learning procedures and processes within the classroom.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013, byggt á Wikipedia)

kennsluaðferð

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Skipulag, aðferðir eða verklag sem kennari notar til að nemendur læri það sem að er stefnt.

[**skýr.**] Val kennara á kennsluaðferð ræðst af ýmsum þáttum, svo sem námsefni, nemendahóp og áherslum kennara.

[**dæmi**] Algengar kennsluaðferðir eru fyrirlestur, sýnikennsla, umræður og hópvinna.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson 2013, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] teaching method

[**sh.**] instructional method, instructional strategy, teaching strategy

[**skilgr.**] A strategy, activity, or procedure for teaching or supporting learning.

[**dæmi**] Some common teaching methods include lectures or exposition, group discussion, case study, demonstration and practice.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild dæmis: Oxford Dictionary of Education 2009)

kennslufræði námsgreinar

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] kennslufræði greinar

[**skilgr.**] Kennslufræði greinar sameinar inntak námsgreinar og kennslufræði, og snýst um að skilja hvernig tilteknir þættir

námsgreinar eru skipulagðir, aðlagaðir og settir fram til kennslu.

[**skýr.**] sjá skýringu á ensku

(heimild skilgreiningar: Koehler 2011; Shulman, 1986, 1987)

(heimild skýringar: Shulman, 1987)

[**enska**] pedagogical content knowledge

[**sh.**] didactics

[**skilgr.**] Pedagogical content knowledge (PCK) represent the blending of content and pedagogy into an understanding of how particular aspects of subject matter are organised, adapted, and represented for instruction.

[**skýr.**] key elements of pedagogical content knowledge: (1) knowledge of representations of subject matter (content knowledge); (2) understanding of students' conceptions of the subject and the learning and teaching implications that were associated with the specific subject matter; and (3) general pedagogical knowledge (or teaching strategies). To complete what is called the knowledge base for teaching, other elements can be included: (4) curriculum knowledge; (5) knowledge of educational contexts; and (6) knowledge of the purposes of education.

(heimild skilgreiningar: Koehler 2011; Shulman, 1986, 1987)

(heimild skýringar: Shulman, 2987)

kunnáttupróf

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] árangurspróf

[**skilgr.**] Próf sem ætlað er að mæla hve mikla þekkingu eða færni próftaki hefur tileinkað sér á tilteknu sviði.

(heimild skilgreiningar: Guðmundur B. Arnkelsson, 2006)

[**enska**] achievement test

[**skilgr.**] Tests measuring how much pupils have learned in a given content area.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

kynning

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] innlögn

[**skilgr.**] 1. Kennsluaðferð sem felst í að kennari kynnir eða útskýrir efni fyrir nemendum, yfirleitt í stuttu máli. 2. Aðferð

við verkefnaskil þar sem nemendur segja formlega frá verkefni sínu fyrir framan skólafélaga.

[**skýr.**] Kynning sem kennsluáðferð er notuð til þess að kynna námsefni t.d. í upphafi kennslustundar.

[**aths.**] Hugtakið innlögn er oft notað í daglegu tali um kynningu kennara í upphafi kennslustundar.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd, 2015)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

[**enska**] presentation

[**skilgr.**] 1. A teaching strategy where the teacher presents a subject to students. 2. An assignment where students present a subject to an audience (teacher, class, parents etc.).

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

L

lausnaleitarnám

(flokkun: nám og þroski)

[**sh.**] lausnaleit, þrautalausnir

[**skilgr.**] Kennsluáðferð sem byggist á því að nemendur fást við raunveruleg úrlausnarefni og leita lausna á þeim.

[**skýr.**] Þetta getur verið einstaklings- eða hópverkefni og geta nemendur skilað lausninni skriflega eða með öðrum hætti.

[**dæmi**] Nemendur fá það verkefni að leita leiða til að nýta úrgang sem til fellur í skólanum eða finna leiðir til orkusparnaður í skólanum. Nemendur fá það verkefni að skipuleggja skólastofuna upp á nýtt vegna breyttra verkefna.

[**aths.**] Sjá vef um Lausnaleitarnám <http://www.pbl.is/hvad.htm>

(heimild skilgreiningar: Byggt á Ingvar Sigurgeirsson 2014, bls. 156)

(heimild dæmis: Ingvar Sigurgeirsson 1999, bls. 110.)

[**enska**] problem based learning

[**sh.**] problem solving

[**skilgr.**] Methods that provide learners with realistic problems that don't necessarily have "right" answers.

(heimild skilgreiningar: quizlet.com/20859521/edu-103-final-flash-cards/)

lausnaleitarnám

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] þrautalausnir

[**skilgr.**] Kennsluáðferð þar sem nemendum er ætlað að læra með því að fást við að leysa vandamál eða þrautir. Nemendur þjálfast í rökhusun og læra jafnframt um tiltekið viðfangsefni.

[**aths.**] Sjá vef Þórunnar Óskarsdóttur, Lausnaleitarnám, Problem Based Learning.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

[**enska**] problem based learning

[**sh.**] problem solving

[**skilgr.**] A teaching strategie in which students learn about a subject through the experience of problem solving. Students learn both thinking strategies and domain knowledge.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2015)

leiðbeinandi

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] 1. Á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi er leiðbeinandi sá sem sinnir kennslu án þess að hafa til þess tilskilin réttindi. 2. Á háskólastigi, við símenntun og í tólmundastarfi hefur leiðbeinandi það hlutverk að leiðbeina nemendum um verkefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

[**enska**] teacher without teacher certification

[**skilgr.**] Person working as a teacher without a certificate.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarf. 2014)

leiðsagnarmat

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] símat

[**skilgr.**] Námsmat sem hefur þann megintilgang að veita nemendum endurgjöf til þess að þeir geti bætt árangur sinn á grundvelli matsins.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

[**enska**] formative assessment

[**skilgr.**] Assessment which is designed to provide feedback to the learner in order that they may improve their performance.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

leiðsögukennari

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] leiðsejandi

[skilgr.] 1. Leiðsögukennari veitir einstaklingum eða litlum hópum stuðning í námi. 2. Leiðsögukennari tekur við kennaranemum og leiðbeinir á vettvangi.

(heimild skilgreiningar: Íðordanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] tutor

[skilgr.] Tutor provides support for learning, often for individual or relatively small group of learners, while teaching suggests more actively didactic role.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Wallace, 2008)

leitaraðferð

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] rannsóknaraðferð

[skilgr.] Kennsluaðferð sem byggist á því að kennari reifar athugunarefni og nemendur setja fram hugmyndir, tilgátur og skýringar, velja og meta heimildir, vinna úr þeim og draga eigin ályktanir.

[skýr.] Aðferðin leitast við að líkja eftir vinnubrögðum vísindamanna. Beita fræðilegum vinnubrögðum.

(heimild skilgreiningar: Byggt á Ingvar Sigurgeirsson 2013)

(heimild skýringar: Ingvar Sigurgeirsson 2013)

[enska] enquiry learning

[sh.] discovery method

[skilgr.] Enquiry learning is an approach in which the teacher presents a puzzling situation and pupils solve the problem by gathering data and testing their conclusion.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

lesfimi

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] sjálfvirkni í lestri

[skilgr.] Sjálfvirk samhæfing á umskráningu, orðaþekkingu og lesskilningi, þannig að lestur verði bæði nákvæmur, hraður og sjálfvirkur. Nákvæmni felst í að lesa rétt en sjálfvirkni í því að þekkja

framburð og merkingu ritaðs orðs um leið og það ber fyrir augu, fyrirhafnarlaust og án þess að þurfa að einbeita sér að því að umskrá orðið. Lesturinn þarf að vera liðlegur og með réttum áherslum svo að athyglin geti beinst að lesskilningi.

(heimild skilgreiningar: Helga Sigmundsdóttir og Steinunn Torfadóttir 2007 sótt af Lesvefnum 2013)

[enska] reading fluency

[skilgr.] Fluency is the ability to read a text accurately, quickly, and with expression. Fluency is important because it provides a bridge between word recognition and comprehension. When fluent readers read silently, they recognize words automatically. They group words quickly to help them gain meaning from what they read. Fluent readers read aloud effortlessly and with expression. Their reading sounds natural, as if they are speaking. Readers who have not yet developed fluency read slowly, word by word.

(heimild skilgreiningar: <http://www.readingrockets.org/teaching/reading101/fluency>)

leshömlun

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] dyslexía, lestregða

[skilgr.] Sértekur námsörðugleiki af taugalíffræðilegum uppruna sem birtast í erfiðleikum með nákvæman, sjálfvirkan lestur og slakri færni í stafsetningu og umskráningu. Erfiðleikana má í flestum tilfellum rekja til vanda við úrvinnslu máhljóða sem er ekki í samræmi við aðra vitsmunalega hæfni einstaklingsins og er ótengd lestrarkennslu. Dyslexía getur leitt til erfiðleika með lesskilning og lítillar lestrarreynslu, sem aftur getur komið niður á þróun orðaforða og þekkingar.

(heimild skilgreiningar: Lyon, Shaywitz og Shaywitz 2003 sótt af Lesvefnum 2014)

[enska] dyslexia

[skilgr.] Dyslexia is a specific learning disability that is neurological in origin. It is characterized by difficulties with accurate and/or fluent word recognition and by poor spelling and decoding abilities. These difficulties typically result from a deficit in

the phonological component of language that is often unexpected in relation to other cognitive abilities and the provision of effective classroom instruction. Secondary consequences may include problems in reading comprehension and reduced reading experience that can impede the growth of vocabulary and background knowledge.

[skýr.]

<http://www.interdys.org/FAQWhatIs.htm>
(heimild skilgreiningar: *International Dyslexia Association 2002*)

lokamat

(flokkun: *kennsla og mat*)

[sh.] samantektarmat, yfirlitsmat

[skilgr.] Námsmat sem felst í að meta árangur við lok kennslutímabils, t.d. annar eða árs, til að sjá hvort nemendur hafi náð settum markmiðum.

[enska] summative assessment

[sh.] summative evaluation

[skilgr.] Summative assessment is done with the intention of summing up achievement.

(heimild skilgreiningar: *McCulloch og Crook 2008*)

M

menntastjórnun

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[skilgr.] Námsleið innan menntunarfræða sem fjalla um stjórnunarkenningar og hagnýtingu þeirra.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[enska] educational administration

[skilgr.] A discipline within the study of education that examines the administrative theory and practice of education in general and educational institutions and educators in particular. The field ideally distinguishes itself from administration and management through its adherence to guiding principles of educational philosophy.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2014*)

mentor

(flokkun: *kennsla og mat*)

[skilgr.] 1. Reyndur starfsmaður sem veitir stuðning, leiðsögn og ráð, venjulega einhverjum sem er nýr í starfi eða við stofnun. 2. Heiti á hugbúnaði sem notaður er til samskipta í grunnskólum.

[skýr.] Hugtakið er ættað úr Ódyseifskviðu þar sem hinn vitri Mentor, vinur Ódyseifs, tekur að sér að kenna syni hans, Telemakkusi, og líta eftir honum í fjarveru föðurins. Þetta nær hinu tvöfalda hlutverki að kenna og annast um.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

[enska] mentor

[skilgr.] A more experienced colleague, who offers support, guidance, and advice, usually to someone new to a role or an organization.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

montessoriaðferð í menntun

(flokkun: *kennsla og mat*)

[sh.] montessori nálgun

[skilgr.] Nálgun í menntun (uppeldi) sem einkennist af áherslu á sjálfstæði, frelsi innan marka og virðingu fyrir þroskaferli barna.

[skýr.] Aðferðin er þróuð af ítalska menntafrömuðinum Maríu Montessori (1870-1952).

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2013*)

(heimild skýringar: *Wikipedia 2013*)

[enska] montessori method of education

[skilgr.] An educational approach characterized by an emphasis on independence, freedom within limits, and respect for a child's psychological development, as well as technological advancements in society.

[skýr.] Montessori education was developed by Italian physician and educator Maria Montessori.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2013*)

(heimild skýringar: *Wikipedia 2013*)

N

námshengi

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Frammistaða eða árangur nemenda sem metinn er á ýmsan hátt, t.d. út frá fyrirfram skilgreindri hæfni, fullnægjandi vitnisburði eða einkunn.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[**enska**] school achievement

[**skilgr.**] The performance or attainment of students. It may be measured in a number of ways such as the successful demonstration of a prespecified competence, the award of a pass mark, or the gaining of a satisfactory grade for work accomplished.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

námskrá

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**skilgr.**] Inntak og tilhögun námsáfangna eða námsleiðar.

[**aths.**] Sjá einnig um aðalnámskrá, skólanámskrá, bekkjarnámskrá, einstaklingsnámskrá, áformaða námskrá, virka námskrá, áunna námskrá, dulda námskrá, núll námskrá og matsnámskrá.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**enska**] curriculum

[**skilgr.**] The content and specifications of a course or programme of study.

[**aths.**] See also national curriculum, school curriculum, class curriculum, individual education plan, intended curriculum, enacted curriculum, achieved curriculum, hidden curriculum, zero curriculum, assessment curriculum.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

námsleikur

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Leikur sem hefur þann beina eða óbeina tilgang að kenna eða þjálfa tiltekna færni, þekkingu eða skilning.

[**skýr.**] Leikur er til þess fallinn að vekja áhuga og virkja nemendur til þátttöku í kennslustund. Námsleikir af öllu tagi eru notaðir í menntandi tilgangi, til dæmis inni- eða útileikir, spil, keppni, tölvuleikir eða hlutverkaleikir. Námsleik er beitt til að læra

ákveðið námsefni, dýpka skilning á hugtökum, samfélagi, sögu og menningu.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

[**enska**] educational game

[**skilgr.**] A game explicitly designed with educational purposes, or which has incidental or secondary educational value.

[**skýr.**] All types of games may be used in an educational environment. Educational games are designed to help people to learn about certain subjects, expand concepts, reinforce development, understand an historical event or culture, or assist them in learning a skill as they play.

[**dæmi**] These learner activities can take simple form such as word games, or may be complex and extend over several lessons or periods of study if they take the form of simulations with learners playing allotted roles. Computer games, too, can be used as learning tools.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2015)

(heimild skýringar: Wikipedia 2015)

(heimild dæmis: Oxford Dictionary of Education 2009)

námssálfræði

(flokkun: hugmyndafræði)

[**sh.**] námssálarfræði

[**skilgr.**] Sú grein sálfræði sem fæst við rannsóknir og hagnýtingu sálfræðilegrar þekkingar á sviði menntunar, náms og kennslu.

[**skýr.**] Tilgangur rannsókna á námsferli, hvort sem er með áherslu á atferli eða hugræna ferla, er að öðlast skilning á einstaklingsmun á mismunandi sviðum og þátt hans í námi. Þá er t.d. átt við mun í greind, vitsmunaproska, áhugahvöt, sjálfsstjórnun, sjálfsmynd, tilfinningum og persónuleika.

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] educational psychology

[**skilgr.**] The branch of psychology that deals with the scientific study of human learning.

[**skýr.**] The study of learning processes, both cognitive and behavioral, to understand individual differences in intelligence, cognitive development, motivation, self-regulation, self-concept, affect, and personality, as well as their role in learning.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014)

námssögur

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Frásagnir af námi og þroska barna byggðar á athugunum í daglegu umhverfi í leikskóla og ætlað að búa til sívaxandi safn raunsannra svipmynda eða lýsandi frásagna af hverju einstöku barni. Lýst er m.a. þróun, styrkleikum og áhuga.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[**enska**] learning stories

[**skilgr.**] Learning stories are narrative observations in everyday settings and are designed to provide a cumulative series of qualitative “snapshots” or written vignettes of individual children.

[**skýr.**] Learning Stories are documents that are used by carers and educators in childcare settings. They use a story-telling format instead of a traditional ‘observation’ report to document the different ways that young children learn, and capture the moment in greater detail and provide parents with a greater insight into the events that occur in their child’s time in childcare. They include: Story of the child’s progress; Pictures of the experiences (optional); The child’s strengths, interests and needs; Space for parent feedback.

(heimild skilgreiningar: Carr 2001)

(heimild skýringar: Wikipedia 2012)

námstíll

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Sá háttur sem einstaklingi nýttist best við nám og snýst um að einstaklingar læri á mismunandi vegu, s.s. hlusta, horfa og gera.

[**skýr.**] Eftir að hugmyndir um einstaklingsbundna námsstíla komu fram hafa þær haft mikil áhrif í menntunarfræðum.

[**dæmi**] Dæmi um flokkun námsstíla eru sjónrænn, heyrnrænn og verkrænn (athafnamiðaðir).

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

[**enska**] learning styles

[**skilgr.**] Individual's natural or habitual pattern of acquiring and processing information in learning situations. A core concept is that individuals differ in how they learn.

[**skýr.**] The idea of individualized learning styles originated in the 1970s, has greatly influenced education.

[**dæmi**] Example of learning styles are: visual, auditory and kinaesthetic.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

námsumsjónarkerfi

(flokkun: námsumhverfi)

[**sh.**] kennslukerfi

[**skilgr.**] Rafrænt kerfi sem notað er til að skapa námsaðstæður á vef. Kerfið er vettvangur til að miðla gögnum, hafa samskipti, skrá verkefni, skapa aðstæður fyrir hópvinnu og halda utan um skráningu, námsferil og frammistöðu nemenda, svo og til að fylgjast með framvindu og virkni þeirra.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[**enska**] learning management system

[**sh.**] course management system, virtual learning environment

[**skilgr.**] A software application for the administration, documentation, tracking, reporting and delivery of education courses or training programs.

[**skýr.**] Learning management system is often abbreviated LMS.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012)

nemendaflæði

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**sh.**] hreyfanleiki nemenda

[**skilgr.**] Tækifæri nemenda til að stunda nám (eða vinnu) annars staðar, innan lands

eða utan, á meðan þeir eru í formlegu námi, hvort sem er í framhaldsskóla eða háskóla.

[**skýr.**] Formleg nemendaskipti samkvæmt samningi er ein birtingarmynd nemendaflæðis, eða hreyfanleika nemenda. (heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd 2015) (heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfræðum 2015)

[**enska**] student mobility

[**skilgr.**] An opportunity for students to work or study elsewhere, abroad or at home, whilst undertaking their study programme - whether college or university.

[**skýr.**] Student mobility opportunities may be an integral part of an academic programme (e.g. fieldwork, placement) or be something that students choose to do such as a student exchange programme (Erasmus and non-EU exchanges) to help enhance the overall student experience through international travel and visits, irrespective of duration.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015, byggt á University of Glasgow, http://www.gla.ac.uk/media/media_242620_en.pdf, 2013)

(heimild skýringar: University of Glasgow, http://www.gla.ac.uk/media/media_242620_en.pdf)

Ó

óformlegt mat

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Söfnun margvíslegra upplýsinga um framvindu náms og kennslu án þess að um próf og einkunnir sé að ræða.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[**enska**] informal assessment

[**skilgr.**] Ungraded assessments that gather information from multiple sources.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

O

orðaforði

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Öll orð sem málnotandi hefur á valdi sínu. Greint er á milli virks orðaforða, það er orða sem menn nota, og óvirks orðaforða, það er orða sem menn þekkja og skilja en nota sjaldan eða aldrei sjálfir.

(heimild skilgreiningar: ísl. alfræðiorðabók vantar ártal)

[**enska**] vocabulary

[**skilgr.**] A person's vocabulary is the set of words within a language that are familiar to that person. A vocabulary usually develops with age, and serves as a useful and fundamental tool for communication and acquiring knowledge.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

P

paraverkefni

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] paravinna

[**skilgr.**] Verkefni sem nemendur vinna í pörum, það er tveir saman.

[**skýr.**] Verkefnið getur bæði verið tímaverkefni og heimaverkefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] Pair work

[**skilgr.**] Assignment done by two people working together in pairs.

[**skýr.**] Pair work can both be assigned as classroom work or as homework.

(heimild skilgreiningar: Cambridge Dictionaries Online sótt 2014)

prófanámskrá

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**sh.**] matsnámskrá

[**skilgr.**] Námskrá sem stýrist af kröfum „mikilvægra prófa“, stundum á skjön við áformaða námskrá.

[**skýr.**] Eftirvirku áhrifin sem „mikilvæg próf“ hafa á innihald áformuðu, virku og áunnu námskrárnar er matsnámskráin.

[**dæmi**] Próf sem eru samræmd milli skóla, landa eða landshluta geta beint og óbeint haft áhrif á hvað er kennt og hvernig. Alþjóðleg próf eða kannanir og samræmd

próf fyrir land eða skólaumdæmi eru dæmi um próf sem geta haft slík áhrif.

[**aths.**] Matsnámskrá og dulin námskrá eru undirflokkar við og hafa áhrif á áformuðu, virku og áunnu námskráanna.

(heimild skilgreiningar: CPRE Research Report Series RR-048 2001)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] assessed curriculum

[**skilgr.**] A curriculum controlled by "high-stakes tests", sometimes at odds with the intended curriculum.

[**skýr.**] Though assessments could be included in the definition of the intended curriculum, high-stakes tests play a unique role in standards-based accountability systems, often becoming the criteria for determining success or failure, reward or punishment. Therefore, it is analytically useful to distinguish the assessed curriculum (represented by high-stakes tests) from the intended curriculum (represented by curriculum standards, frameworks, or guidelines).

(heimild skilgreiningar: CPRE Research Report Series RR-048 2001)

(heimild skýringar: CPRE Research Report Series RR-048 2001)

pygmalion-áhrif

(flokkun: nám og þroski)

[**sh.**] virk spá, Rosenthal-áhrif

[**skilgr.**] Áhrif væntinga, þ.e. að einstaklingar sýna meiri árangur eftir því sem ætlast er til meiri árangurs af þeim.

[**skýr.**] Pygmalion heitið vísar til leikrits eftir George Bernard Shaw.

[**dæmi**] Væntingar kennara geti orðið til þess að þeir bregðist ólíkt við nemendum og hafi þannig áhrif á frammistöðu nemenda.

[**aths.**] Almennt er talið að virk spá geti haft áhrif en sé sennilega ekki eins áhrifamikil og fyrst var talið.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

(heimild skýringar: Wikipedia 2013)

(heimild dæmis: Orðgnótt 2006)

[**enska**] pygmalion effect

[**sh.**] Rosenthal effect, self-fulfilling prophesy

[**skilgr.**] The Pygmalion effect, or Rosenthal effect, is the phenomenon in which the greater the expectation placed upon people, the better they perform.

[**skýr.**] The effect is named after Pygmalion, a play by George Bernard Shaw. The opposite of the Pygmalion effect is the golem effect, in which low expectations lead to a decrease in performance. The Pygmalion effect and the golem effect are forms of self-fulfilling prophecy, and, in this respect, people will internalize their positive labels, and those with positive labels succeed accordingly. Within sociology, the effect is often cited with regard to education and social class.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Wikipedia 2013)

R

rauntengt námsmat

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] verkbundið mat

[**skilgr.**] Námsmat sem felst í að meta færni og getu nemenda við verkefni og aðstæður sem líkjast raunverulegum verkefnum og aðstæðum.

[**aths.**] Bæði orðin tekin úr Orðaskrá KHÍ 2000.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

[**enska**] authentic assessment

[**skilgr.**] Assessment procedures that test skills and abilities as they would be applied in real-life situations.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

reynslunám

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Nám þar sem nemendur læra af eigin reynslu frekar en að þeim sé kennt.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**enska**] experiential learning

[skilgr.] Learning where students learn through practical experience rather than through formal instruction.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

ritmynd

(flokkun: *nám og þroski*)

[skilgr.] Röð óhlutbundinna bókstafstákna sem mynda orð eða setningar og vistast í minni fólks, tímundið eða til lengri tíma.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

[enska] orthographic representation

[skilgr.] Sequences of abstract letter identities that are temporarily or permanently represented in memory. They can either be known or novel words of the language.

(heimild skilgreiningar: *Snowling og Hulme 2005*)

S

samlögun

(flokkun: *nám og þroski*)

[sh.] aðlögun

[skilgr.] Að meðtaka nýjar upplýsingar eða bregðast við nýjum aðstæðum í samræmi við fyrri reynslu eða vitneskju.

[skýr.] Í kenningum Piaget á samlögun við um aðlögun nýrrar reynslu eða vitneskju að þeim skemum sem fyrir eru. Tengist hugtakinu aðhæfing e. accommodation

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[enska] assimilation

[skilgr.] The process of receiving new facts or of responding to new situations in conformity with what is already available to consciousness.

[skýr.] In Piaget's approach to development, the application of a general schema to a particular person, object or event.

(heimild skilgreiningar: *Merriam-Webster 2014*)

(heimild skýringar: *Dictionary of Psychology 2001*)

samræðuaðferð

(flokkun: *kennsla og mat*)

[skilgr.] Kennsluaðferð sem byggir á samræðum kennara og nemenda eða samræðum milli nemenda.

[aths.] Sjá einnig umræður.

(heimild skilgreiningar: *Wallace, 2009*)

[enska] discussion method

[sh.] dialogic teaching

[skilgr.] Teaching through dialogue between teacher and students and between students themselves.

[skýr.] Places an emphasis on speaking and listening as well as on thinking skills, clear lines of enquiry and pupil engagement.

(heimild skilgreiningar: *Wallace, 2009*)

samvirkt nám

(flokkun: *kennsla og mat*)

[skilgr.] Aðferð við að skipuleggja samstarf nemenda þannig að hver nemandi í hópnum hafi ákveðið hlutverk og ábyrgð og leggi til hópvinnunnar í samræmi við styrkleika sína og áhuga.

[dæmi] Verkefni í samfélagsfræði - samþætting greina. Þrír nemendur eiga að útbúa kort af tilteknu landssvæði fyrir ferðamenn. Einn teiknar kortið, annar safnar örnefnum og þriðji sögulegum fróðleik um svæðið. Hópurinn vinnur saman úr upplýsingum sem safnað var og skila af sér tilbúnu korti.

(heimild skilgreiningar: *Orlich, Harder, Callahan, Kauchak, Pendergrass, Keogh og Gibson 1990; Prince 2004; Vaughn, Bos og Schumm 2006*)

[enska] cooperative learning

[skilgr.] An approach to organizing classroom activities by structuring positive interdependence of students to capitalize on one another's resources and skills.

[skýr.] Unlike individual learning, which can be competitive in nature, students learning cooperatively capitalize on one another's resources and skills (asking one another for information, evaluating one another's ideas, monitoring one another's work, etc.)

(heimild skilgreiningar: Orlich, Harder, Callahan, Kauchak, Pendergrass, Keogh og Gibson 1990; Prince 2004; Vaughn, Bos og Schumm 2006)

(heimild skýringar: Orlich, Harder, Callahan, Kauchak, Pendergrass, Keogh og Gibson 1990; Prince 2004; Vaughn, Bos og Schumm 2006)

símat

(Námsmat) (flokkun: Kennsla og mat)

[**skilgr.**] Mat á frammistöðu nemenda jafnt og þétt á námstíma, t.d. í formi verkefna og prófa.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] continuous assessment

[**skilgr.**] Assessment of students' work which takes place throughout the duration of their course, usually through assignments or other coursework.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

sítekning

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] drill

[**skilgr.**] Kennsluáðferð þar sem lögð er áhersla á kerfisbundna endurtekningu á hugtökum, athöfnum eða færniþáttum.

[**skýr.**] Sítekning er notuð til að kenna og fullkomna færni eða þekkingu, til dæmis í tungumálanámi. Í tungumálanámi felst aðferðin í að sítaka orð, beygingar, setningargerðir og önnur mynstur í málinu og stuðla þar með að sjálfvirkni í að beita þeim. (Sbr. orðin endurtekning og endurtaka.)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd 2015)

[**enska**] drill

[**skilgr.**] A method of instruction characterized by systematic repetition of concepts, procedures, and skills.

[**skýr.**] Drill and practice is a disciplined and repetitious exercise, used as a mean of teaching and perfecting a skill or procedure. As an instructional strategy, it promotes the acquisition of knowledge or skill through systematic training by multiple repetitions, rehearse, practice, and engages in a rehearsal in order to learn or become proficient.

(heimild skilgreiningar: Sam Lim, Ngang Tan og Kee Kor 2012. Sótt af http://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-1-4419-1428-6_706)

(heimild skýringar: Sam Lim, Ngang Tan og Kee Kor 2012. Sótt af http://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-1-4419-1428-6_706)

skólanámskrá

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**skilgr.**] Námskrá sem gefin er út í einstökum skólum.

[**skýr.**] Skólanámskrá er nánari útfærsla á aðalnámskrá um markmið, inntak náms og námsmat, starfshætti og mat á árangri og gæðum skólustarfs. Skólanámskrá tekur mið af sérstöðu skóla.

[**aths.**] Aðalnámskrá er opinber stefna menntamálayfirvalda á hverjum stað, skólanámskrá byggir á aðalnámskrá og er löguð að stefnu hvers skóla, bekkjarnámskrá byggir á aðalnámskrá og skólanámskrá og gildir fyrir hvern bekk eða námshóp.

(heimild skilgreiningar: Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013)

(heimild skýringar: Lög um grunnskóla nr. 91/2008, 29. gr.)

[**enska**] school curriculum

[**skilgr.**] A curriculum published by each school whereby the policy of the National Curriculum is developed in accordance with the policy of the school in question, the pupil body, the school's professional emphasis and special characteristics.

[**aths.**] The national curriculum is public school policy, the school curriculum is based on the national curriculum for each school, and the class curriculum is based on the national and the school curriculum and applies to each class or group.

(heimild skilgreiningar: Icelandic Ministry of Education, Science and Culture 2011)

söguáðferð

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Kennsluáðferð sem byggist á því að sett er á svið atburðarás með virkri þátttöku nemenda. Nemendur móta persónur og setja sig í þeirra spor. Sagan er sett á svið og unnið með hana með ýmsum

hætti, gjarnan þannig að viðfangsefni er tengt mörgum námsgreinum.

[**skýr.**] Sagan getur verið úr raunveruleikanum eða ævintýri eftir því sem markmið og námsefni gefa tilefni til. Oft þurfa nemendur að setja sig í spor fjölskyldna eða sögupersóna sem standa frammi fyrir erfiðum ákvörðunum.

(heimild skilgreiningar: Þóra Björk Jónsdóttir sótt 2015 af <http://skolar.skagafjordur.is/sfs/soguaðferdin.php>)

(heimild skýringar: Þóra Björk Jónsdóttir sótt 2015 af <http://skolar.skagafjordur.is/sfs/soguaðferdin.php>)

[**enska**] storyline method

[**skilgr.**] A pedagogical strategy where as the teacher designs the 'line' – the chapters of the story, and the learners create and develop the story. The line or plan aims at curricular content (knowledge) and skills practice while the story provides the context within which the pupils feel motivation through ownership. They create the characters that will bring the story to life. The 'line' is designed in a series of key questions. Storyline is not only about knowledge and skills but also about feelings and attitudes.

(heimild skilgreiningar: *storyline-scotland.com* 2014)

spurnaraðferð

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Kennsluáðferð sem byggir á að kennarinn spyr spurninga til að virkja nemendur til að hugsa með skipulegum hætti um ákveðið fyrirbæri.

[**aths.**] Ingvar Sigurgeirsson fjallar um spurnaraðferðir í bókinni *Litróf kennsluáðferðanna*, 2014. Sjá einnig Ingvar Sigurgeirsson, Listin að spyrja. Handbók fyrir kennara 1996.

(heimild skilgreiningar: *Ingvar Sigurgeirsson, Litróf kennsluáðferðanna*, 2013)

[**enska**] question strategies

[**sh.**] socratic method

[**skilgr.**] Teaching strategy based on asking and answering questions to stimulate critical thinking and to illuminate ideas.

[**skýr.**] Questioning is an important dimensions of teaching and learning. It gives tutors the chance to find out what students know and understand, and it allows students to seek clarification and help.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia* 2015)

(heimild skýringar: *Sótt af <http://www.brockport.edu/~slc/tips/questioning.html>*)

staðalbinda

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Að reikna, flokka eða raða frammistöðu í prófi eða mati miðað við fyrirfram skilgreindan hóp frekar en t.d. hlutfall réttra svara (markbundin próf).

[**aths.**] Sjá staðalbundið próf og markbundið próf.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia* sótt 2014)

[**enska**] norm-referencing

[**skilgr.**] Where performance in an examination or other assessed work is measured by comparing it with the performance of others, rather than against fixed criteria.

[**aths.**] See also norm-referenced test.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia* sótt 2014)

staðalbundið próf

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Próf þar sem einkunn gefur til kynna frammistöðu í samanburði við aðra í skilgreindum hópi.

[**skýr.**] Niðurstöður staðalbundins prófs má birta á mismunandi hátt, t.a.m. í formi þroskaaldurs (e. mental age), hundraðstölu (e. percentile score), bekkjargildis (e. grade equivalent) eða margvíslegra staðalgilda (e. standard score).

[**dæmi**] Flest greindarpróf eru staðalbundin og nota meðalgildi 100, hærri tala gefur til kynna greind eða námsgetu umfram meðaltal. Einkunnargildin A, B, C, D, E og F segja til um hvernig þeir sem tóku prófið raðast innbyrðis frekar en hlutfall réttra/rangra svara.

[**aths.**] Öll próf er hægt að staðalbinda, t.d. hæfileikapróf (e. aptitude tests), kunnáttupróf (e. achievement tests), stöðluð

próf (e. standardized tests) og greindarpróf (e. intelligence tests).

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Orðgnótt 2006, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] norm-referenced test

[skilgr.] A test where performance is measured by comparing it with the performance of others, rather than a fixed criteria.

[skýr.] The results of norm-referenced tests can be published in many different ways, such as mental age, percentile score, grade equivalent or various standard scores.

[dæmi] Most intelligence tests are norm-referenced and use the number 100 to denote an average score. Thus, if a child scores higher than 100, they are said to be above average intelligence or learning potential. The grading-scale A, B, C, D, E, F also implies the individual ranking among a group rather than percentile of right/wrong answers.

[aths.] Any type of test can be norm-referenced, such as aptitude tests, achievement tests, standardized tests and intelligence tests.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Orðgnótt 2006; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Oxford Dictionary of Education 2009; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

staðartengd menntun

(flokkun: námsumhverfi)

[sh.] staðartengt nám

[skilgr.] Menntun sem tekur mið af aðstæðum í umhverfi skóla og nýtir sér þá möguleika sem svæðið og atvinnulíf veitir til náms.

[skýr.] Þessi áhersla á nærumhverfi getur virkjað nemendur námslega, samræmt raunveruleg samfélagsleg málefni við námið og stuðlað að því að nemendur verði virkir samfélagsþegnar í hvaða samfélagi sem þeir kjósa sér.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] place based education

[sh.] community based education, place based learning

[skilgr.] Learning that is rooted in what is local: the unique history, environment, culture, economy, literature, and art of a particular place.

[skýr.] The community provides the context for learning, student work focuses on community needs and interests, and community members serve as resources and partners in every aspect of teaching and learning. This local relevance with intellectual rigor, while promoting genuine citizenship and preparing people to respect and live well in any community they choose.

(heimild skilgreiningar: Smith og Sobel 2009, bls. 23)

(heimild skýringar: Smith og Sobel, bls. 23)

staðla

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Að vinna kerfisbundið að því að skilgreina skilmála, afurðir og aðferðir, að setja reglur og tryggja tiltekna virkni, að hlutir passi saman og þeir skili því sem af þeim er krafist.

[skýr.] Innan menntunarfræða vísar stöðlun yfirleitt til stöðlunar prófa.

[aths.] Sjá einnig staðlað próf.

(heimild skilgreiningar: Staðlaráð Íslands)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] standardize

[skilgr.] To develop and implement standards.

[skýr.] To standardize can help to maximize compatibility, interoperability, safety, repeatability, or quality. It can also facilitate commoditization of formerly custom processes.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia sótt 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia sótt 2014)

staðlað próf

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Próf þar sem spurningar, fyrirlögn, fyrirgjöf og úrvinnsla hefur verið ákvörðuð nákvæmlega fyrirfram til að tryggja sem best sambærilegar niðurstöður óháð prófanda og aðstæðum.

[**aths.**] Hugtakið er stundum notað yfir staðalbindingu (norm-referenced test), en rétt er að halda hugtökunum aðskildum. Sjá sagnirnar staðla og staðalbinda.

(heimild skilgreiningar: *Orðgnótt 2006*)

[**enska**] standardized test

[**sh.**] standardized assessment

[**skilgr.**] Tests that are designed in such a way that the questions, conditions for administering, scoring procedures, and interpretations are consistent and are administered and scored in a predetermined, standard manner.

[**aths.**] Any test in which the same test is given in the same manner to all test takers is a standardized test. Standardized tests need not be high-stakes tests, time-limited tests, or multiple-choice tests.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2014*)

staðnám

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**sh.**] staðarnám

[**skilgr.**] Skólustarfar þar sem nemendur og kennarar eru staðsettir í sama húsnæði og hafa samskipti augliti til auglitis.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012*)

[**enska**] on-campus learning

[**sh.**] face-to-face learning

[**skilgr.**] Form of learning where students and teachers are located at the same place at the same time.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

stjórnunarhyggja

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Sú skoðun að stofnanir eigi meira sameiginlegt en það sem aðskilur þær og því megi hámarka frammistöðu þeirra með því að beita almennri þekkingu og færni í stjórnun.

[**skýr.**] Sé unnið í anda stjórnunarhyggju skiptir ekki máli hvort um er að ræða háskóla, auglýsingastofu eða olíuborball.

Reynsla og hæfni á sérsviði stofnunar er aukaatriði.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

[**enska**] managerialism

[**skilgr.**] Managerialism is the belief that organizations have more similarities than differences, and thus the performance of all organisations can be optimised by the application of generic management skills and theory.

[**skýr.**] To a practitioner of managerialism, there is little difference in the skills required to run a college, an advertising agency or an oil rig. Experience and skills pertinent to an organisation's core business are considered secondary.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2013*)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

stoðgrind

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**sh.**] námsstuðningur, stuðningur

[**skilgr.**] Stuðningur sem veittur er í námsferli og sniðinn er að nemanda til að auðvelda honum að ná árangri og/eða þroska.

[**aths.**] Jerome Bruner er upphafsmaður hugtaksins og setti það fram í tengslum við kenningar Vygotsky um svæði mögulegs þroska (zone of proximal development).

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfræðum 2015*)

[**enska**] scaffolding

[**skilgr.**] The support given during the learning process which is tailored to the needs of the student with the intention of helping the student progress.

[**skýr.**] Bruner's scaffolding theory is that children need support and active help from their teachers and parents if they are going to become independent learners as they mature. According to Bruner's scaffolding theory, children are somewhat dependent on those who have more knowledge or competency than they do in certain areas, such as reading or calculating square roots, when they begin learning. As students gain more independence and confidence, the help from teachers and parents decreases

until the students are independent learners, much as scaffolding used to support construction workers and their materials is removed as a building project nears completion.

(heimild skilgreiningar: Sawyer 2006; Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: <http://www.wisegeek.org/what-is-bruners-scaffolding-theory.htm>)

stýrð kennsla

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] bein kennsla

[skilgr.] Kennsluáferð innan atferlisfræða sem er yfirleitt notuð til þess að kenna nýja eða flókna færni sem krefst mikillar athygli. Sú færni sem á að kenna, t.d. lestur/stærðfræði, er brotin niður í lítil skref, sem eru kennd á kerfisbundinn hátt.

[skýr.] Í stýrðri kennslu eru m.a. notaðar aðgreindar kennsluæfingar sem kennarinn stjórnar. Kennarinn byrjar æfinguna á vísbendingu, t.d. með því að sýna mynd, spyrja eða gefa fyrirmæli. Í byrjun eru fyrirmæli og vísbendingar einföld, en verða sífellt flóknari í takt við framfarir. Færni sem á að kenna nemanda er skilgreind nákvæmlega og nákvæm viðmið eru sett um það hvað telst vera rétt svar.

(heimild skilgreiningar: Greininga- og ráðgjafastöð ríkisins e.d.)

(heimild skýringar: Greininga- og ráðgjafastöð ríkisins e.d.)

[enska] direct instruction

[skilgr.] A teaching practice which is skills-oriented, and aides using carefully articulated lessons in which cognitive skills are broken down into small units, sequenced deliberately, and taught explicitly.

(heimild skilgreiningar: Carnine 2000)

sýnikennsla

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Kennsluáferð sem felst í að sýna tiltekin vinnubrögð eða aðferðir með dæmum eða tilraunum.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson 2013; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] demonstration

[skilgr.] Clearly showing practices or methods by use of examples or experiments.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

T

teymiskennsla

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] samkennsla

[skilgr.] Kennsluhættir þar sem tveir eða fleiri kennarar hafa samstarf um að kenna sama nemendahópi á sama tíma.

(heimild skilgreiningar: Orðaskrá úr uppeldis- og sálarfræði 1986; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] team teaching

[sh.] collaborative teaching, co-teaching

[skilgr.] A teaching strategy which involves two or more teachers working simultaneously with the same group of learners.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

Þ

þankahríð

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] hugstormun, hugflæði

[skilgr.] Vinnuáferð sem byggist á því að laða fram fjölbreyttar hugmyndir um viðkomandi viðfangsefni með því að skrá þær jafnóðum án þess að flokka þær eða meta.

[skýr.] Í kennslu getur kennari varpað fram spurningu og biður nemendur að hugsa opnum huga um svörin og nefna síðan allt sem þeim kemur í hug.

[dæmi] Nemendur eru beðnir að nefna allar þær skýringar sem þeim koma í hug á því að risaeðlurnar dóu út á sínum tíma, allar leiðir til orkusparnaðar eða allt sem mætti verða til þess að bæta kennsluna í skólanum.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson 1999, bls. 94)

(heimild skýringar: Ingvar Sigurgeirsson 2013, bls. 118)

(heimild dæmis: Ingvar Sigurgeirsson 2013, bls. 118)

[enska] brainstorming

[skilgr.] A means of generating ideas, often by a group of people, whereby immediate responses are written down and collected uncritically and without editing so as not to impede the creative process. These can then be explored and considered at more leisure in order to identify what is useful.

[skýr.] It can be used as a method for teaching and supporting learning, either when learners are working in small groups and recording their own ideas; or when a teacher is working with a larger group, encouraging all to contribute ideas, and writing them on a board or flip chart.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

Þátttökumiðuð forysta

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] Forysta sem einkennist af því að leiðtogi deildir ákvarðanatöku með samstafshópi, glæðir áhuga þeirra og byggir á félagslegu jafnrétti.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[enska] participative leadership

[sh.] democratic leadership

[skilgr.] The democratic leadership style consists of the leader sharing the decision-making abilities with group members by promoting the interests of the group members and by practicing social equality.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012)

Þuluminni

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] Námsaðferð til að muna upplýsingar með því að endurtaka sífellt án þess endilega að skilja merkingu.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

[enska] rote memorisation

[skilgr.] Remembering information by repetition without necessarily understanding the meaning of the information.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

Þulunám

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] utanbókarlærdómur

[skilgr.] Námsaðferð sem byggist á að leggja á minnið, oftast orðrétt, með endurtekningu. Aðferðin gerir ekki endilega kröfu um skilning.

[dæmi] Margföldunartafla, firðir, ár og ljóð eða söngtextar.

[aths.] Þegar fólk beitir þessari aðferð er oft notast við stuðla, rím eða hrynjandi til að muna betur.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

[enska] rote learning

[skilgr.] Learning that does not necessitate understanding, but is undertaken systematically and mechanistically usually through repetition.

[dæmi] Number facts, historical dates, lines from a Shakespeare sonnet.

(heimild skilgreiningar: Wallace 2009)

(heimild dæmis: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

T

Tímaverkefni

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Verkefni sem nemendum er ætlað að vinna í kennslustundum.

[skýr.] Tímarverkefni geta verið einstaklings-, para- eða hópverkefni.

[dæmi] Nemendur leysa reikningsdæmi, skrifa ritgerð eða svara spurningum úr námsefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[enska] classroom work

[skilgr.] Assignment set to be completed during lessons.

[skýr.] Classroom work can be assigned to individuals, pairs or groups.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup, 2008)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

U

umhverfismennt

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Þverfaglegt nám sem beinist að stöðu og breytni mannsins í náttúrunni, sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda, umhverfisvitund, færni og hæfni fólks til að taka þátt í samfélagslegu starfi í þágu umhverfis og sjálfbærni.

[**aths.**] Skyld hugtök: umhverfisfræðsla, menntun til sjálfbærni, áttahagafræði, vistfræði, umhverfisfræði, umhverfishagfræði, umhverfismál, umhverfissiðfræði, umhverfislist, umhverfisheimspeki, umhverfisvitund, umhverfislæsi, upplifun, útinám, umhverfistúlkun, umhverfisverkefni, umhverfishönnun, umhverfisverkfræði.

(heimild skilgreiningar: Stefán Bergmann, póstur til Íðorðanefndar 2013, feb. stytt)

[**enska**] environmental education

[**sh.**] ecological education, education for sustainable development, environmental sciences

[**skilgr.**] Organized efforts to teach about how natural environments function and, particularly, how human beings can manage their behavior and ecosystems in order to live sustainably. The term is often used to imply education within the school system, from primary to post-secondary.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

umræður

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] samræður

[**skilgr.**] Verkefni þar sem nemendum er ætlað að rökræða munnlega eða skriflega (á netinu) tiltekið viðfangsefni, bregðast við spurningum, komast að niðurstöðu eða leysa vandamál.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] discussion

[**skilgr.**] An assignment where students are supposed to discuss (onsite or online) a subject, in order to solve a problem or resolve a question.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

Ú

útikennsla

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Nám og kennsla sem skipulögð er utan veggja skólans og náttúran eða samfélagið er nýtt sem námsumhverfi.

[**aths.**] Sjá einnig vettvangsferðir, vettvangsnám, starfskynningar og staðartengt nám.

[**enska**] outdoor education

[**skilgr.**] Outdoor education usually refers to organized learning that takes place in the outdoors.

[**skýr.**] Outdoor education draws upon the philosophy, theory, and practices of experiential education and environmental education.

[**dæmi**] Outdoor education programs sometimes involve residential or journey-based experiences in which students participate in a variety of challenges in the form of outdoor activities.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

V

vendikennsla

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Kennsluform sem gerir ráð fyrir að einstefnumiðlað framlag kennarans (fyrirlestur og skýringar) sé gert nemendum aðgengilegt t.d. á netinu fyrir kennslustund en kennslustundin sé notuð til að vinna verkefni eða ræða efnið.

(heimild skilgreiningar: Guðrún Geirsdóttir og Þuríður Jóhannsdóttir 2013)

[**enska**] flipped teaching

[**sh.**] flipped classroom

[**skilgr.**] Flip teaching (or flipped classroom) is a form of blended learning in which students learn new content online by

watching video lectures, usually at home, and what used to be homework (assigned problems) is now done in class with teachers offering more personalized guidance and interaction with students, instead of lecturing.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

vettvangsferð

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Skipulögð ferð sem nemendur fara undir umsjá kennara í þeim tilgangi að gera vettvangsathugun eða læra um viðfangsefni námsgreina við raunverulegar aðstæður.

[**dæmi**] Farið er út í náttúrna til að skoða jarðlög eða sögustaði, eða á vinnustað til að kynnast starfseminni.

[**aths.**] Sjá einnig útikennslu, ævintýraferðir, vettvangsnám, starfskynningar, þátttökunám og staðartengt nám.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**enska**] field trip

[**skilgr.**] An organized visit for pupils or students under teacher supervision for the purpose of carrying out a field study or some activity relevant to their curriculum.

[**dæmi**] For example taking a trip into nature, to a museum or zoo.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild dæmis: Merriam-Webster 2014)

viðurkennd jaðarþáttaka

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Viðurkennd jaðarþáttaka lýsir því hvernig nýliðar í starfssamfélagi læra með þátttöku í starfsemi þess þar til þeir verða fullgildir þátttakendur.

(heimild skilgreiningar: Wenger et al. eds (2015). *Learning in Landscapes of Practice*)

[**enska**] legitimate peripheral participation
(social learning theory)

[**skilgr.**] Legitimate peripheral participation describes the way in which novices in a community of practice learn through participation in its practices as they move on a trajectory from apprenticeship to

full membership of a community of practice.

(heimild skilgreiningar: Wenger et al. eds (2015). *Learning in Landscapes of Practice*)

Y

yfirfærsla

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Hagnýting þekkingar eða færni, sem numin er við tiltekna aðstæður, er nýtt við aðrar aðstæður eða á öðrum efnissviðum.

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006)

[**enska**] transfer

[**sh.**] behavioral transfer, skill transfer

[**skilgr.**] Transfer in which general principles or rules learned in one situation are used in another even though there are few or no specific common elements.

(heimild skilgreiningar: Dictionary of Psychology 2001)

Ensk - íslensk

A

academic drift

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] 'Academic drift' is a term sometimes used to describe the process whereby knowledge which is intended to be useful gradually loses close ties to practice while becoming more tightly integrated with one or other body of scientific knowledge.

(heimild skilgreiningar: *Harwood 2010*)

[**íslenska**] bóknámsrek

[**skilgr.**] Þróun í inntaki náms þar sem hlutfall bóklegrar eða fræðilegrar áherslu eykst á kostnað verklegs hluta námsins.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfræðum 2014*)

achieved curriculum

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**sh.**] learned curriculum, received curriculum

[**skilgr.**] The achieved curriculum is the reality of the pupils' experience. That includes social values as well as those concepts and content that are truly learned and remembered.

[**aths.**] Intended curriculum is what policy requires, implemented curriculum is what is taught in schools, received curriculum is everything students learn.

(heimild skilgreiningar: *Kelly 2004*; <http://coefaculty.valdosta.edu> sótt 2014)

[**íslenska**] áunnin námskrá

[**skilgr.**] Námskrá sem felur í sér þá þekkingu, leikni og viðhorf sem nemandi raunverulega tileinkar sér í námi og skóla.

[**aths.**] Áformuð námskrá er námskráin áður en til kennslu kemur, virk námskrá er sú námskrá sem kemur til framkvæmdar í kennslustofunni og áunnin námskrá er raunveruleg námsreynsla nemenda.

(heimild skilgreiningar: *Rúnar Sigþórsson 2011*)

achievement test

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Tests measuring how much pupils have learned in a given content area.

(heimild skilgreiningar: *Woolfolk, Hughes og Walkup 2008*)

[**íslenska**] kunnáttupróf

[**sh.**] árangurspróf

[**skilgr.**] Próf sem ætlað er að mæla hve mikla þekkingu eða færni próftaki hefur tileinkað sér á tilteknu sviði.

(heimild skilgreiningar: *Guðmundur B. Arnkelsson, 2006*)

aptitude test

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] A test to measure the potential of an individual to assimilate knowledge, skill, or understanding successfully.

[**skýr.**] Aptitude tests are more widely used in selection procedures for employment than for assessment of educational purposes.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

[**íslenska**] hæfileikapróf

[**skilgr.**] Próf sem ætlað er að mæla undirliggjandi hæfni til að tileinka sér nýja færni og þekkingu, fremur en að mæla tiltekna færni eða þekkingu, sem einstaklingur hefur á hverjum tíma.

[**skýr.**] Hæfileikapróf eru algeng við starfsmannaval.

[**dæmi**] Greindarpróf (intelligence test) og inntökupróf (entrance exam) eru dæmi um próf sem ætlað er að meta undirliggjandi hæfileika og spá fyrir um frammistöðu á ákveðnu sviði.

[**aths.**] Ekki eru skýr mörk á milli slíkra prófa og kunnáttuprófa (achievement test) þótt augljós munur sé á prófum sem eru dæmigerð fyrir hvort um sig.

(heimild skilgreiningar: *Guðmundur Arnkelsson 2006*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild dæmis: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

assessed curriculum

(flokkun: *stjórnun og mat*)

[**skilgr.**] A curriculum controlled by "high-stakes tests", sometimes at odds with the intended curriculum.

[**skýr.**] Though assessments could be included in the definition of the intended curriculum, high-stakes tests play a unique role in standards-based accountability systems, often becoming the criteria for determining success or failure, reward or punishment. Therefore, it is analytically useful to distinguish the assessed curriculum (represented by high-stakes tests) from the intended curriculum (represented by curriculum standards, frameworks, or guidelines).

(heimild skilgreiningar: CPRE Research Report Series RR-048 2001)

(heimild skýringar: CPRE Research Report Series RR-048 2001)

[**íslenska**] prófanámskrá

[**sh.**] matsnámskrá

[**skilgr.**] Námskrá sem stýrist af kröfum „mikilvægra prófa“, stundum á skjön við áformaða námskrá.

[**skýr.**] Eftirvirku áhrifin sem „mikilvæg próf“ hafa á innihald áformuðu, virku og áunnu námskrárnar er matsnámskráin.

[**dæmi**] Próf sem eru samræmd milli skóla, landa eða landshluta geta beint og óbeint haft áhrif á hvað er kennt og hvernig. Alþjóðleg próf eða kannanir og samræmd próf fyrir land eða skólaumdæmi eru dæmi um próf sem geta haft slík áhrif.

[**aths.**] Matsnámskrá og dulin námskrá eru undirflokkar við og hafa áhrif á áformuðu, virku og áunnu námskráanna.

(heimild skilgreiningar: CPRE Research Report Series RR-048 2001)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

assimilation

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] The process of receiving new facts or of responding to new situations in conformity with what is already available to consciousness.

[**skýr.**] In Piaget's approach to development, the application of a general schema to a particular person, object or event.

(heimild skilgreiningar: Merriam-Webster 2014)

(heimild skýringar: Dictionary of Psychology 2001)

[**íslenska**] samlögungun

[**sh.**] aðlögungun

[**skilgr.**] Að meðtaka nýjar upplýsingar eða bregðast við nýjum aðstæðum í samræmi við fyrri reynslu eða vitneskju.

[**skýr.**] Í kenningum Piaget á samlögungun við um aðlögungun nýrrar reynslu eða vitneskju að þeim skemum sem fyrir eru. Tengist hugtakinu aðhæfing e. accomodation

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

authentic assessment

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Assessment procedures that test skills and abilities as they would be applied in real-life situations.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

[**íslenska**] rauntengt námsmat

[**sh.**] verkbundið mat

[**skilgr.**] Námsmat sem felst í að meta færni og getu nemenda við verkefni og aðstæður sem líkjast raunverulegum verkefnum og aðstæðum.

[**aths.**] Bæði orðin tekin úr Orðaskrá KHÍ 2000.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

B

blended learning

(flokkun: nám og þroski)

[**sh.**] hybrid learning

[**skilgr.**] 1. Blended learning is any time a student learns at least in part at a supervised brick-and-mortar location away from home and at least in part through online delivery with some element of student control over time, place, path, and/or pace. 2. Combination of e-learning and face-to-face student-teacher contact.

(heimild skilgreiningar: iNACOL 2011; The online learning definitions project. Sótt

2011; *Oxford Dictionary of Education 2009*)

[**íslenska**] blandað nám

[**sh.**] dreifnám

[**skilgr.**] Námsfyrirkomulag sem er samsett (hybrid) þannig að hluti námsins er skipulagður í skólahúsnæði (face-to-face eða campus-based) og hluti á netinu þar sem nemandinn getur að einhverju leyti ráðið stað og stund, framvindu og hraða yfirferðar.

[**skýr.**] Sumir nota þá skilgreiningu að ef 30-79% af efni námskeiðs sé miðlað á Neti sé rétt að nota heitið blandað nám, staðnám ef það er undir 30% en netnám/fjarnám ef það er 80% eða meira.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Allen, Seaman og Garrett 2007*)

brainstorming

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] A means of generating ideas, often by a group of people, whereby immediate responses are written down and collected uncritically and without editing so as not to impede the creative process. These can then be explored and considered at more leisure in order to identify what is useful.

[**skýr.**] It can be used as a method for teaching and supporting learning, either when learners are working in small groups and recording their own ideas; or when a teacher is working with a larger group, encouraging all to contribute ideas, and writing them on a board or flip chart.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

[**íslenska**] þankahríð

[**sh.**] hugstormun, hugflæði

[**skilgr.**] Vinnuáferð sem byggist á því að laða fram fjölbreyttar hugmyndir um viðkomandi viðfangsefni með því að skrá þær jafnóðum án þess að flokka þær eða meta.

[**skýr.**] Í kennslu getur kennari varpað fram spurningu og biður nemendur að hugsa

opnum huga um svörin og nefna síðan allt sem þeim kemur í hug.

[**dæmi**] Nemendur eru beðnir að nefna allar þær skýringar sem þeim koma í hug á því að risaeðlurnar dóu út á sínum tíma, allar leiðir til orkusparnaðar eða allt sem mætti verða til þess að bæta kennsluna í skólanum.

(heimild skilgreiningar: *Ingvar Sigurgeirsson 1999, bls. 94*)

(heimild skýringar: *Ingvar Sigurgeirsson 2013, bls. 118*)

(heimild dæmis: *Ingvar Sigurgeirsson 2013, bls. 118*)

C

childhood studies

(flokkun: *hugmyndafræði*)

[**skilgr.**] Childhood studies is a multi-disciplinary field that utilizes all areas of study to understand childhood as experienced by children.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2012*)

[**íslenska**] bernskurannsóknir

[**skilgr.**] Þverfaglegt fræðasvið sem sækir til ólíkra rannsóknasviða til að skilja bernskuna og reynslu barna.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2012, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012*)

class curriculum

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] Curriculum for a class or a year.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**íslenska**] bekkjarnámskrá

[**skilgr.**] Námskrá fyrir árgang eða bekk.

[**skýr.**] Bekkjarnámskrá er yfirleitt skjalfest og nýtt til upplýsinga og samræmingar á námi innan skóla.

[**aths.**] Aðalnámskrá er opinber stefna menntamálayfirvalda á hverjum stað, skólanámskrá byggir á aðalnámskrá og er löguð að stefnu hvers skóla, bekkjarnámskrá byggir á aðalnámskrá og skólanámskrá og gildir fyrir hvern bekk eða námshóp.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

classroom work

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Assignment set to be completed during lessons.

[**skýr.**] Classroom work can be assigned to individuals, pairs or groups.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup, 2008)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**íslenska**] tímaverkefni

[**skilgr.**] Verkefni sem nemendum er ætlað að vinna í kennslustundum.

[**skýr.**] Tímarverkefni geta verið einstaklings-, para- eða hópverkefni.

[**dæmi**] Nemendur leysa reikningsdæmi, skrifa ritgerð eða svara spurningum úr námsefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

continuous assessment

(flokkun: Kennsla og mat)

[**skilgr.**] Assessment of students' work which takes place throughout the duration of their course, usually through assignments or other coursework.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**íslenska**] símat

(Námsmat)

[**skilgr.**] Mat á frammistöðu nemenda jafnt og þétt á námstíma, t.d. í formi verkefna og prófa.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

cooperative learning

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] An approach to organizing classroom activities by structuring positive interdependence of students to capitalize on one another's resources and skills.

[**skýr.**] Unlike individual learning, which can be competitive in nature, students learning cooperatively capitalize on one

another's resources and skills (asking one another for information, evaluating one another's ideas, monitoring one another's work, etc.)

(heimild skilgreiningar: Orlich, Harder, Callahan, Kauchak, Pendergrass, Keogh og Gibson 1990; Prince 2004; Vaughn, Bos og Schumm 2006)

(heimild skýringar: Orlich, Harder, Callahan, Kauchak, Pendergrass, Keogh og Gibson 1990; Prince 2004; Vaughn, Bos og Schumm 2006)

[**íslenska**] samvirkt nám

[**skilgr.**] Aðferð við að skipuleggja samstarf nemenda þannig að hver nemandi í hópnum hafi ákveðið hlutverk og ábyrgð og leggi til hópvinnunnar í samræmi við styrkleika sína og áhuga.

[**dæmi**] Verkefni í samfélagsfræði - samþætting greina. Þrír nemendur eiga að útbúa kort af tilteknu landsvæði fyrir ferðamenn. Einn teiknar kortið, annar safnar örnefnum og þriðji sögulegum fróðleik um svæðið. Hópurinn vinnur saman úr upplýsingum sem safnað var og skila af sér tilbúnu korti.

(heimild skilgreiningar: Orlich, Harder, Callahan, Kauchak, Pendergrass, Keogh og Gibson 1990; Prince 2004; Vaughn, Bos og Schumm 2006)

curriculum

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**skilgr.**] The content and specifications of a course or programme of study.

[**aths.**] See also national curriculum, school curriculum, class curriculum, individual education plan, intended curriculum, enacted curriculum, achieved curriculum, hidden curriculum, zero curriculum, assessment curriculum.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**íslenska**] námskrá

[**skilgr.**] Inntak og tilhögun námsáfanga eða námsleiðar.

[**aths.**] Sjá einnig um aðalnámskrá, skólanámskrá, bekkjarnámskrá, einstaklingsnámskrá, áformaða námskrá, virka námskrá, áunna námskrá, dulda námskrá, núll námskrá og matsnámskrá.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

D

demonstration

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Clearly showing practices or methods by use of examples or experiments.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**íslenska**] sýnikennsla

[**skilgr.**] Kennsluaðferð sem felst í að sýna tiltekin vinnubrögð eða aðferðir með dæmum eða tilraunum.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson 2013; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

design based research

(flokkun: hugmyndafræði)

[**skilgr.**] A type of research methodology commonly used by researchers in the learning sciences. Interventions are conceptualized and then implemented iteratively in natural settings in order to test the ecological validity of dominant theory and to generate new theories and frameworks for conceptualizing learning, instruction, design processes, and educational reform.

[**dæmi**] Data analysis often takes the form of retrospective, cross-iteration comparisons.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012)

(heimild dæmis: Wikipedia 2012)

[**íslenska**] hönnunarmiðuð rannsókn

[**sh.**] hönnunargrunðuð rannsókn

[**skilgr.**] Rannsóknaraðferð sem oft er notuð í menntunarfræðum og felst þá í að prófa endurtekið kenningu eða líkan um nám við raunverulegar aðstæður með það í huga að athuga hvernig kenningin fellur að aðstæðunum. Markmiðið er að endurbæta kenningarnar, líkönin og/eða aðstæðurnar jafnt og þétt.

[**dæmi**] Inngrip, aðferðir og aðstæður hannaðar í samræmi við ákveðna kenningu, prófað endurtekið á vettvangi og er endurskoðað og endurbætt jafn óðum.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

diagnostic test

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] A test whose purpose is to evaluate a learner's strengths and areas for development.

[**skýr.**] It is a means of discovering what first step to take in developing an individual learning plan.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**íslenska**] greinandi próf

[**skilgr.**] Mat sem felst í að leggja fyrir próf til að finna styrkleika eða veikleika í kunnáttu eða færni nemenda.

[**skýr.**] Niðurstöður greinandi prófa eru oft notaðar sem grunnur að gerð einstaklingsáætlunar eða einstaklingsnámsskrár.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

direct instruction

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] A teaching practice which is skills-oriented, and aides using carefully articulated lessons in which cognitive skills are broken down into small units, sequenced deliberately, and taught explicitly.

(heimild skilgreiningar: Carnine 2000)

[**íslenska**] stýrð kennsla

[**sh.**] bein kennsla

[**skilgr.**] Kennsluaðferð innan atferlisfræða sem er yfirleitt notuð til þess að kenna nýja eða flókna færni sem krefst mikillar athygli. Sú færni sem á að kenna, t.d. lestur/stærðfræði, er brotin niður í lítil skref, sem eru kennd á kerfisbundinn hátt.

[**skýr.**] Í stýrðri kennslu eru m.a. notaðar aðgreindar kennsluæfingar sem kennarinn stjórnar. Kennarinn byrjar æfinguna á vísbendingu, t.d. með því að sýna mynd, spyrja eða gefa fyrirmæli. Í byrjun eru fyrirmæli og vísbendingar einföld, en verða sífellt flóknari í takt við framfarir. Færni sem á að kenna nemanda er skilgreind

nákvæmlega og nákvæm viðmið eru sett um það hvað telst vera rétt svar.

(heimild skilgreiningar: Greininga- og ráðgjafastöð ríkisins e.d.)

(heimild skýringar: Greininga- og ráðgjafastöð ríkisins e.d.)

discussion

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] An assignment where students are supposed to discuss (onsite or online) a subject, in order to solve a problem or resolve a question.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

[**íslenska**] umræður

[**sh.**] samræður

[**skilgr.**] Verkefni þar sem nemendum er ætlað að rökræða munnlega eða skriflega (á netinu) tiltekið viðfangsefni, bregðast við spurningum, komast að niðurstöðu eða leysa vandamál.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

discussion method

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] dialogic teaching

[**skilgr.**] Teaching through dialogue between teacher and students and between students themselves.

[**skýr.**] Places an emphasis on speaking and listening as well as on thinking skills, clear lines of enquiry and pupil engagement.

(heimild skilgreiningar: Wallace, 2009)

[**íslenska**] samræðuaðferð

[**skilgr.**] Kennsluaðferð sem byggir á samræðum kennara og nemenda eða samræðum milli nemenda.

[**aths.**] Sjá einnig umræður.

(heimild skilgreiningar: Wallace, 2009)

distance learning

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**sh.**] distance education

[**skilgr.**] General term for any type of educational activity in which the participants are at a distance from each other - in other words, are separated in space. They may or may not be separated in time (asynchronous vs. synchronous).

(heimild skilgreiningar: iNACOL 2011)

[**íslenska**] fjarnám

[**sh.**] fjarkennsla

[**skilgr.**] Skipulag á námi sem felur í sér að nemendur og kennarar eru ekki á sama stað. Samskipti þeirra geta verið samtímis eða mistímis.

[**skýr.**] Á íslensku er talað um fjarnám (distance learning) og/eða fjarkennslu (distance teaching) eftir því hvort miðað er við nemendur eða kennara/kennslustofnanir. Á ensku er menntahugtakið oft í brennidepli, þ.e. hugtakið distance education. Á íslensku hefur ekki skapast hefð fyrir samsvarandi hugtaki (fjarmenntun) og ekki víst að það væri æskilegt.

(heimild skilgreiningar: iNACOL 2011)

(heimild skýringar: Guðrún Geirsdóttir o.fl. 2007)

drill

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] A method of instruction characterized by systematic repetition of concepts, procedures, and skills.

[**skýr.**] Drill and practice is a disciplined and repetitious exercise, used as a mean of teaching and perfecting a skill or procedure. As an instructional strategy, it promotes the acquisition of knowledge or skill through systematic training by multiple repetitions, rehearse, practice, and engages in a rehearsal in order to learn or become proficient.

(heimild skilgreiningar: Sam Lim, Ngang Tan og Kee Kor 2012. Sótt af http://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-1-4419-1428-6_706)

(heimild skýringar: Sam Lim, Ngang Tan og Kee Kor 2012. Sótt af http://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-1-4419-1428-6_706)

[**íslenska**] sítekning

[**sh.**] drill

[**skilgr.**] Kennsluaðferð þar sem lögð er áhersla á kerfisbundna endurtekningu á hugtökum, athöfnum eða færniþáttum.

[**skýr.**] Sítekning er notuð til að kenna og fullkomna færni eða þekkingu, til dæmis í tungumálanámi. Í tungumálanámi felst aðferðin í að sítaka orð, beygingar, setningargerðir og önnur mynstur í málinu

og stuðla þar með að sjálfvirkni í að beita þeim. (Sbr. orðin endurtekning og endurtaka.)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd 2015)

drop-out

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] school leaving

[skilgr.] 1. Those who do not complete the education they have started. 2. People age 20-24 with educational level below upper secondary and not currently in education.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012 1. Jónasson og Blöndal 2004. 2. OECD 2005)

[íslenska] brotthvarf

[sh.] brottfall

[skilgr.] Að hverfa úr skólanámi án þess að ljúka því námi sem hafið var.

[skýr.] Brotthvarf getur verið tímabundið. Orðið brottfall gefur í skyn að um endanlegt brotthvarf sé að ræða. Enska orðið drop-out merkir einnig nemanda sem hverfur frá námi.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

dyslexia

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] Dyslexia is a specific learning disability that is neurological in origin. It is characterized by difficulties with accurate and/or fluent word recognition and by poor spelling and decoding abilities. These difficulties typically result from a deficit in the phonological component of language that is often unexpected in relation to other cognitive abilities and the provision of effective classroom instruction. Secondary consequences may include problems in reading comprehension and reduced reading experience that can impede the growth of vocabulary and background knowledge.

[skýr.]

<http://www.interdys.org/FAQWhatIs.htm>

(heimild skilgreiningar: International Dyslexia Association 2002)

[íslenska] leshömlun

[sh.] dyslexía, lestregða

[skilgr.] Sértekur námsörðugleiki af taugalíffræðilegum uppruna sem birtast í erfiðleikum með nákvæman, sjálfvirkan lestur og slakri færni í stafsetningu og umskráningu. Erfiðleikana má í flestum tilfellum rekja til vanda við úrvinnslu máhljóða sem er ekki í samræmi við aðra vitsmunalega hæfni einstaklingsins og er ótengd lestrarkennslu. Dyslexía getur leitt til erfiðleika með lesskilning og lítillar lestrarreynslu, sem aftur getur komið niður á þróun orðaforða og þekkingar.

(heimild skilgreiningar: Lyon, Shaywitz og Shaywitz 2003 sótt af Lesvefnum 2014)

E

educational administration

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] A discipline within the study of education that examines the administrative theory and practice of education in general and educational institutions and educators in particular. The field ideally distinguishes itself from administration and management through its adherence to guiding principles of educational philosophy.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

[íslenska] menntastjórnun

[skilgr.] Námsleið innan menntunarfræða sem fjalla um stjórnunarkenningar og hagnýtingu þeirra.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

educational game

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] A game explicitly designed with educational purposes, or which has incidental or secondary educational value.

[skýr.] All types of games may be used in an educational environment. Educational games are designed to help people to learn about certain subjects, expand concepts, reinforce development, understand an historical event or culture, or assist them in learning a skill as they play.

[dæmi] These learner activities can take simple form such as word games, or may be complex and extend over several lessons or periods of study if they take the form of

simulations with learners playing allotted roles. Computer games, too, can be used as learning tools.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2015)

(heimild skýringar: Wikipedia 2015)

(heimild dæmis: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] námsleikur

[skilgr.] Leikur sem hefur þann beina eða óbeina tilgang að kenna eða þjálf tiltekna færni, þekkingu eða skilning.

[skýr.] Leikur er til þess fallinn að vekja áhuga og virkja nemendur til þátttöku í kennslustund. Námsleikir af öllu tagi eru notaðir í menntandi tilgangi, til dæmis inni- eða útileikir, spil, keppni, tölvuleikir eða hlutverkaleikir. Námsleik er beitt til að læra ákveðið námsefni, dýpka skilning á hugtökum, samfélagi, sögu og menningu.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

educational psychology

(flokkun: hugmyndafræði)

[skilgr.] The branch of psychology that deals with the scientific study of human learning.

[skýr.] The study of learning processes, both cognitive and behavioral, to understand individual differences in intelligence, cognitive development, motivation, self-regulation, self-concept, affect, and personality, as well as their role in learning.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014)

[íslenska] námssálfræði

[sh.] námssálarfræði

[skilgr.] Sú grein sálfræði sem fæst við rannsóknir og hagnýtingu sálfræðilegrar þekkingar á sviði menntunar, náms og kennslu.

[skýr.] Tilgangur rannsókna á námsferli, hvort sem er með áherslu á atferli eða hugræna ferla, er að öðlast skilning á einstaklingsmun á mismunandi sviðum og þátt hans í námi. Þá er t.d. átt við mun í greind, vitsmunaproska, áhugahvöt,

sjálfsstjórnun, sjálfsmynd, tilfinningum og persónuleika.

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

enquiry learning

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] discovery method

[skilgr.] Enquiry learning is an approach in which the teacher presents a puzzling situation and pupils solve the problem by gathering data and testing their conclusion.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

[íslenska] leitaráðferð

[sh.] rannsóknaraðferð

[skilgr.] Kennsluáðferð sem byggist á því að kennari reifar athugunarefni og nemendur setja fram hugmyndir, tilgátur og skýringar, velja og meta heimildir, vinna úr þeim og draga eigin ályktanir.

[skýr.] Áðferðin leitast við að líkja eftir vinnubrögðum vísindamanna. Beita fræðilegum vinnubrögðum.

(heimild skilgreiningar: Byggt á Ingvar Sigurgeirsson 2013)

(heimild skýringar: Ingvar Sigurgeirsson 2013)

entrance examination

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] An examination used to select students for admission to educational institution or a course of study.

[skýr.] Can be administered at any level or type of education, from primary to higher education, although they are more common at higher levels.

[aths.] Can be either an aptitude test or achievement test.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[íslenska] inntökupróf

[skilgr.] Próf sem er notað til að velja nemendur inn í skóla eða nám.

[skýr.] Inntökupróf er hægt að nota á öllum skólastigum og öllum tegundum náms. Þau eru algengari til að velja inn í nám á efri skólastigum.

[dæmi] Inntökupróf geta verið margvísleg, s.s. áheyrnapróf í tónlistarnám eða Aðgangspróf háskólastigsins til að komast í tiltekið háskólanám.

[aths.] Inntökupróf geta verið til dæmis hæfileikapróf eða þekkingarpróf.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

environmental education

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] ecological education, education for sustainable development, environmental sciences

[skilgr.] Organized efforts to teach about how natural environments function and, particularly, how human beings can manage their behavior and ecosystems in order to live sustainably. The term is often used to imply education within the school system, from primary to post-secondary.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

[íslenska] umhverfismennt

[skilgr.] Þverfaglegt nám sem beinist að stöðu og breytni mannsins í náttúrunni, sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda, umhverfisvitund, færni og hæfni fólks til að taka þátt í samfélagslegu starfi í þágu umhverfis og sjálfbærni.

[aths.] Skyld hugtök: umhverfisfræðsla, menntun til sjálfbærni, áttahagafræði, vistfræði, umhverfisfræði, umhverfishagfræði, umhverfismál, umhverfissiðfræði, umhverfislist, umhverfisheimspeki, umhverfisvitund, umhverfislæsi, upplifun, útinám, umhverfistúlkun, umhverfisverkefni, umhverfishönnun, umhverfisverkfræði.

(heimild skilgreiningar: Stefán Bergmann, póstur til Íðorðanefndar 2013, feb. stytt)

experiential learning

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Learning where students learn through practical experience rather than through formal instruction.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] reynslunám

[skilgr.] Nám þar sem nemendur læra af eigin reynslu frekar en að þeim sé kennt.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

F

field trip

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] An organized visit for pupils or students under teacher supervision for the purpose of carrying out a field study or some activity relevant to their curriculum.

[dæmi] For example taking a trip into nature, to a museum or zoo.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild dæmis: Merriam-Webster 2014)

[íslenska] vettvangsferð

[skilgr.] Skipulögð ferð sem nemendur fara undir umsjá kennara í þeim tilgangi að gera vettvangsathugun eða læra um viðfangsefni námsgreina við raunverulegar aðstæður.

[dæmi] Farið er út í náttúrna til að skoða jarðlög eða sögustaði, eða á vinnustað til að kynna starfsemi.

[aths.] Sjá einnig útikennslu, ævintýraferðir, vettvangsnám, starfskynningar, þáttökunám og staðartengt nám.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

flipped teaching

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] flipped classroom

[skilgr.] Flip teaching (or flipped classroom) is a form of blended learning in which students learn new content online by watching video lectures, usually at home, and what used to be homework (assigned problems) is now done in class with teachers offering more personalized

guidance and interaction with students, instead of lecturing.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

[íslenska] vendikennsla

[skilgr.] Kennsluform sem gerir ráð fyrir að einstefnumiðlað framlag kennararans (fyrirlestur og skýringar) sé gert nemendum aðgengilegt t.d. á netinu fyrir kennslustund en kennslustundin sé notuð til að vinna verkefni eða ræða efnið.

(heimild skilgreiningar: Guðrún Geirsdóttir og Þuríður Jóhannsdóttir 2013)

formative assessment

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Assessment which is designed to provide feedback to the learner in order that they may improve their performance.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] leiðsagnarmat

[sh.] símat

[skilgr.] Námsmat sem hefur þann megintilgang að veita nemendum endurgjöf til þess að þeir geti bætt árangur sinn á grundvelli matsins.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

G

gifted student

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] Pupils who have abilities which are developed to a level significantly, above that of their year group or who are judged to have the potential to develop such abilities.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] afburðanemandi

[sh.] bráðger nemandi

[skilgr.] Nemandi sem er með hæfileika til náms verulega umfram jafnaldra sína hvort sem er í listnámi, verknámi eða bóknámi.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education)

group work

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Group work is a way of getting students to work together to solve a problem or learn new information.

[skýr.] By using group work, educators teach students how to learn from one another's ideas.

(heimild skilgreiningar: http://serc.carleton.edu/k12/teaching_strategies.html)

(heimild skýringar: http://serc.carleton.edu/k12/teaching_strategies.html)

[íslenska] hópvinna

[sh.] hópavinna, hópverkefni, hópvinnumbrögð

[skilgr.] Kennsluaðferð þar sem nemendum er ætlað að vinna saman í hópum að lausn ákveðins viðfangsefnis eða verkefnis.

[skýr.] Notað um hvers kyns samvinnu nemenda sem getur tekið á sig ýmsar myndir allt frá umræðu til að komast að niðurstöðu til lausna áþreifanlegra verkefna. Samvinnunám og samvirkt nám eru dæmi um hópvinna. Nemendur þurfa, þegar þessum aðferðum er beitt, að afmarka viðfangsefni sameiginlega, koma sér saman um verkaskiptingu s.s. við upplýsingaöflun, úrvinnslu og miðlun.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

(heimild skýringar: Ingvar Sigurgeirsson 2014)

H

hidden curriculum

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] A curriculum which includes the unwritten, unofficial, and often unintended lessons, values, and perspectives that students learn in school.

[skýr.] The hidden curriculum refers to the incidental or accidental learning; acquiring the knowledge, skills, or attitudes which were not part of the formal intended learning outcomes, both positive and negative.

(heimild skilgreiningar: edglossary 2014)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] dulín námskrá

[skilgr.] Það sem nemendur læra í skólanum en er ekki hluti af áformaðri námskrá, er hvergi skráð og lærist jafnvel óafvitandi.

[skýr.]

[dæmi] Sem dæmi má nefna ýmis viðmið og gildi, bæði jákvæð og neikvæð, eins og stundvísi og óstundvísi, heiðarleiki og svindl.

[aths.] Dulin námskrá og matsnámskrá eru undirflokkar við og hafa áhrif á áformuðu, virku og áunnu námskránna.

(heimild skilgreiningar: Rúnar Sigbórsson 2011)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

homework

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] homework assignment

[skilgr.] Tasks related to their school studies which pupils are expected to complete outside school hours.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] heimaverkefni

[skilgr.] Verkefni sem nemendur vinna sjálfstætt utan kennslustundar.

[skýr.] Það getur verið einstaklingsverkefni, paraverkefni eða hópverkefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

I

individual assignment

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Pupils work separately on individual tasks rather than working as a group or class.

[skýr.] The assignment can be done as classroom work or as homework.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] einstaklingsverkefni

[sh.] einstaklingsvinna

[skilgr.] Nemendur vinna einstaklingslega án teljandi samvinnu við félagá sína.

[skýr.] Verkefnið er bæði hægt að vinna sem tímaverkefni og sem heimaverkefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

individual education plan

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] IEP builds on the curriculum that a child with learning difficulties or disabilities is following and is designed to set out the strategies being used to meet each child's identified needs.

(heimild skilgreiningar: http://www.special_educationalneeds.co.uk sótt 2014)

[íslenska] einstaklingsnámskrá

[skilgr.] Námskrá sem er sérstaklega aðlöguð að einstökum nemendum með námserfiðleika eða fötlun og er ætlað að mæta skilgreindum þörfum þeirra.

[aths.] Sjá einnig einstaklingsáætlun.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

individual learning plan

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] A user (student) specific program or strategy of education or learning that takes into consideration the student's strengths and weaknesses.

[skýr.] While normal classroom or distance education is based on the premise that all should get equal attention (a democratic principle), be exposed to same curriculum and evaluated on the same pattern ('one size fits all'), ILP presumes that the needs of individual students are different, and thus, must be differently addressed. Emphasis on the student's role in the learning experience has been shown to be crucial to a productive learning experience.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014)

[íslenska] einstaklingsáætlun

[skilgr.] Áætlun um nám einstaklings til lengri eða skemmri tíma sem sniðin er að styrkleikum hans og veikleikum.

[skýr.] Einstaklingsáætlun er notað almennt um áætlanir sem gerðar eru fyrir einstaka nemendur í námshópi (getur verið unnin af kennara, nemanda eða í samvinnu beggja). Hugmyndin að baki einstaklingsáætlun gerir ráð fyrir að nemendur hafi ólíkar þarfir

og þeim þurfi að mæta á ólíkan máta. Áhersla er á aukin áhrif nemandanna á eigið nám.

[**aths.**] Hugtakið einstaklingsnámskrá lýsir aftur á móti námskrá sem er sérstaklega aðlöguð að einstökum nemendum með námserfiðleika eða fötlun og er ætlað að mæta skilgreindum þörfum þeirra.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr.* 2014)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr.* 2014)

informal assessment

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Ungraded assessments that gather information from multiple sources.

(heimild skilgreiningar: *Woolfolk, Hughes og Walkup* 2008)

[**íslenska**] óformlegt mat

[**skilgr.**] Söfnun margvíslegra upplýsinga um framvindu náms og kennslu án þess að um próf og einkunnir sé að ræða.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr.* 2013)

intellectual giftedness

(flokkun: *nám og þroski*)

[**skilgr.**] Intellectual giftedness is an intellectual ability significantly higher than average. It is a characteristic of children, variously defined, that motivates differences in school programming. It is thought to persist as a trait into adult life, with various consequences studied in longitudinal studies of giftedness over the last century.

[**skýr.**] The various definitions of intellectual giftedness include either general high ability or specific abilities.

[**dæmi**] By some definitions an intellectually gifted person may have a striking talent for mathematics without equally strong language skills.

[**aths.**] The relationship between artistic ability or musical ability and the high academic ability usually associated with high IQ scores is still being explored, with some authors referring to all of those forms of high ability as "giftedness," while other authors distinguish "giftedness" from "talent."

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia* 2014)

(heimild skýringar: *Wikipedia* 2014)

(heimild dæmis: *Wikipedia* 2014)

[**íslenska**] afburðagreind

[**skilgr.**] Vitsmunir eða greind marktækt ofan við meðallag.

[**skýr.**] Eiginleiki sem talinn er fylgja einstaklingi fram á fullorðinsár.

intelligence test

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**sh.**] intelligence quotient test, IQ test

[**skilgr.**] An aptitude test designed to measure someone's level of intelligence and learning potential, including school aptitude.

[**skýr.**] Most intelligence tests are standardized and norm-referenced and they can be used to recognize mental disabilities as well as intellectually precocious individuals. Intelligence tests are either administered to groups or individuals.

[**aths.**] See also aptitude test, standardized test and norm-referenced test.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education* 2009; *Íðorðanefnd í menntunarfr.* 2014)

(heimild skýringar: *Oxford Dictionary of Education* 2009; *Íðorðanefnd í menntunarfr.* 2014)

[**íslenska**] greindarpróf

[**sh.**] greindarvísitölupróf

[**skilgr.**] Hæfileikapróf sem er ætlað að vera mælikvarði á greind og almenna hæfileika til náms, þar með talið skólanám.

[**skýr.**] Greindarpróf eru meðal annars notuð við greiningu á nemendum með þroskahömlun og bráðgerum nemendum. Þau er hægt að leggja fyrir einstaklinga eða hópa og eru yfirleitt stöðluð og staðalbundin.

[**aths.**] Sjá einnig hæfileikapróf (e. aptitude test), staðlað próf (e. standardized test) og staðalbundið próf (e. norm-referenced).

(heimild skilgreiningar: *Orðgnótt* 2006)

(heimild skýringar: *Orðgnótt* 2006, *Íðorðanefnd í menntunarfr.* 2014)

international school

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] A school that promotes international education, in an international

environment, either by adopting a curriculum or by following a national curriculum different from that of the school's country of residence.

[**dæmi**] International School of Iceland, The International Baccalaureate, Edexcel, Cambridge International Examinations. (*heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014*) (*heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

[**íslenska**] alþjóðaskóli

[**skilgr.**] Skóli ætlaður nemendum hvaðanæva að úr heiminum og starfar samkvæmt eigin eða alþjóðlegri námskrá.

[**skýr.**] Getur verið á ýmslum skólastigum (leik-, grunn-, framhalds- og háskólastigi) og getur afmarkast við námsgreinar (bóknám, listgreinar, iðngreinar) eða hugmyndafræði. Oft menningarlega fjölbreytilegir í kennsluháttum og námsframboði.

[**dæmi**] Sjá International School of Iceland <http://www.internationalschool.is> The International Baccalaureate. (*heimild skilgreiningar: Ari Páll Kristinsson 2014, Wikipedia 2014*) (*heimild skýringar: Ari Páll Kristinsson 2014, Wikipedia 2014*)

introduction

(*flokkun: kennsla og mat*)

[**skilgr.**] A lecture format in which the instructor talks shortly about a particular topic, with or without visual or auditory aid. (*heimild skilgreiningar: Sótt af <http://serc.carleton.edu/introgeo/gallerywalk/active.html>; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015*)

[**íslenska**] innlegg

[**sh.**] innlögn, kynning

[**skilgr.**] Kennsluáðferð þar sem kennari kynnir tiltekið efni og útskýrir það í stuttu máli.

[**skýr.**] Innlegg er oft kynning á viðfangsefnum í upphafi kennslustundar eða vinnuferlis.

(*heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015*)

(*heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015*)

L

learning management system

(*flokkun: námsumhverfi*)

[**sh.**] course management system, virtual learning environment

[**skilgr.**] A software application for the administration, documentation, tracking, reporting and delivery of education courses or training programs.

[**skýr.**] Learning management system is often abbreviated LMS.

(*heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012*)

[**íslenska**] námsumsjónarkerfi

[**sh.**] kennslukerfi

[**skilgr.**] Rafrænt kerfi sem notað er til að skapa námsaðstæður á vef. Kerfið er vettvangur til að miðla gögnum, hafa samskipti, skrá verkefni, skapa aðstæður fyrir hópvinnu og halda utan um skráningu, námsferil og frammistöðu nemenda, svo og til að fylgjast með framvindu og virkni þeirra.

(*heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

learning stories

(*flokkun: kennsla og mat*)

[**skilgr.**] Learning stories are narrative observations in everyday settings and are designed to provide a cumulative series of qualitative “snapshots” or written vignettes of individual children.

[**skýr.**] Learning Stories are documents that are used by carers and educators in childcare settings. They use a story-telling format instead of a traditional ‘observation’ report to document the different ways that young children learn, and capture the moment in greater detail and provide parents with a greater insight into the events that occur in their child’s time in childcare. They include: Story of the child’s progress; Pictures of the experiences (optional); The child’s strengths, interests and needs; Space for parent feedback.

(*heimild skilgreiningar: Carr 2001*)

(*heimild skýringar: Wikipedia 2012*)

[**íslenska**] námssögur

[**skilgr.**] Frásagnir af námi og þroska barna byggðar á athugunum í daglegu umhverfi í

leikskóla og ætlað að búa til sívaxandi safn raunsannra svipmynda eða lýsandi frásagna af hverju einstöku barni. Lýst er m.a. þróun, styrkleikum og áhuga.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

learning styles

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Individual's natural or habitual pattern of acquiring and processing information in learning situations. A core concept is that individuals differ in how they learn.

[**skýr.**] The idea of individualized learning styles originated in the 1970s, has greatly influenced education.

[**dæmi**] Example of learning styles are: visual, auditory and kinaesthetic.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**íslenska**] námsstíll

[**skilgr.**] Sá háttur sem einstaklingi nýtist best við nám og snýst um að einstaklingar læri á mismunandi vegu, s.s. hlusta, horfa og gera.

[**skýr.**] Eftir að hugmyndir um einstaklingsbundna námsstíla komu fram, hafa þær haft mikil áhrif í menntunarfræðum.

[**dæmi**] Dæmi um flokkun námsstíla eru sjónrænn, heyrnrænn og verkrænn (athafnamiðaðir).

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

lecture

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] An oral presentation intended to present information or teach people about a particular subject, for example by school teacher. Lecturing is mainly a one way method of communication.

[**skýr.**] Lectures represent a continuation of oral tradition in contrast to textual communication in books and other media.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Wikipedia 2014)

[**íslenska**] fyrirlestur

[**skilgr.**] Kennsluaðferð þar sem kennari eða nemandi miðlar þekkingu eða útskýrir eitthvert viðfangsefni munnlega. Um er að ræða einstefnumiðlun án mikillar þátttöku áheyrenda.

[**skýr.**] Við framsetningu fyrirlestra nota kennarar gjarnan skjásýningar.

[**aths.**] Þáttökufyrirlestur eða gagnvirkur fyrirlestur er fyrirlestur þar sem gert er ráð fyrir fyrirspurnum og samræðu við áheyrendur.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Ingvar Sigurgeirsson 2008, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

legitimate perpherial participation

(social learning theory)

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Legitimate peripheral participation describes the way in which novices in a community of practice learn through participation in its practices as they move on a trajectory from apprenticeship to full membership of a community of practice.

(heimild skilgreiningar: Wenger et al. eds (2015). *Learning in Landscapes of Practice*)

[**íslenska**] viðurkennd jaðarþátttaka

[**skilgr.**] Viðurkennd jaðarþátttaka lýsir því hvernig nýliðar í starfssamfélagi læra með þátttöku í starfsemi þess þar til þeir verða fullgildir þátttakendur.

(heimild skilgreiningar: Wenger et al. eds (2015). *Learning in Landscapes of Practice*)

M

managerialism

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**skilgr.**] Managerialism is the belief that organizations have more similarities than differences, and thus the performance of all organisations can be optimised by the application of generic management skills and theory.

[**skýr.**] To a practitioner of managerialism, there is little difference in the skills required to run a college, an advertising agency or an

oil rig. Experience and skills pertinent to an organisation's core business are considered secondary.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] stjórnunarhyggja

[skilgr.] Sú skoðun að stofnanir eigi meira sameiginlegt en það sem aðskilur þær og því megi hámarka frammistöðu þeirra með því að beita almennri þekkingu og færni í stjórnun.

[skýr.] Sé unnið í anda stjórnunarhyggju skiptir ekki máli hvort um er að ræða háskóla, auglýsingastofu eða olíuborball. Reynsla og hæfni á sérsviði stofnunar er aukaatriði.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

mastery learning

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] mastery style

[skilgr.] Teaching practice which the students master in each learning unit before proceeding to a more advanced learning task.

(heimild skilgreiningar: Bloom 1985)

[íslenska] hlítarnám

[skilgr.] Kennsluáðferð sem miðar að því að nemendur læri til hlítar hvern þátt námsins áður en næsti þáttur er kynntur.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson 2013, bls. 49)

mentor

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] A more experienced colleague, who offers support, guidance, and advice, usually to someone new to a role or an organization.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] mentor

[skilgr.] 1. Reyndur starfsmaður sem veitir stuðning, leiðsögn og ráð, venjulega einhverjum sem er nýr í starfi eða við stofnun. 2. Heiti á hugbúnaði sem notaður er til samskipta í grunnskólum.

[skýr.] Hugtakið er ættað úr Ódysseifskviðu þar sem hinn vitri Mentor, vinur Ódysseifs, tekur að sér að kenna syni

hans, Telemakkusi, og líta eftir honum í fjarveru föðurins. Þetta nær hinu tvöfalda hlutverki að kenna og annast um.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

montessori method of education

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] An educational approach characterized by an emphasis on independence, freedom within limits, and respect for a child's psychological development, as well as technological advancements in society.

[skýr.] Montessori education was developed by Italian physician and educator Maria Montessori.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Wikipedia 2013)

[íslenska] montessoriaðferð í menntun

[sh.] montessori nálgun

[skilgr.] Nálgun í menntun (uppeldi) sem einkennist af áherslu á sjálfstæði, frelsi innan marka og virðingu fyrir þroskaferli barna.

[skýr.] Aðferðin er þróuð af ítalska menntafrömuðinum Maríu Montessori (1870-1952).

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Wikipedia 2013)

N

national curriculum

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[skilgr.] A common programme of study in schools that is designed to ensure nationwide uniformity of content and standards in education. It is usually legislated by the national government, and may involve coordination with state or other regional authorities which have administered school curriculum.

[dæmi] Australian Curriculum, National Curriculum (England, Wales and Northern Ireland) and Curriculum for Excellence (Scotland).

[aths.] The national curriculum is public school policy, the school curriculum is

based on the national curriculum for each school, and the class curriculum is based on the national and the school curriculum and applies to each class or group.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild dæmis: Wikipedia 2014)

[íslenska] aðalnámskrá

[skilgr.] Námskrá, gefin út af yfirvöldum menntamála, sem kveður á um markmið og fyrirkomulag skólstarfs á landsvísu. Aðalnámskrá útfærir nánar ákvæði laga um námsgreinar og námssvið, og segir til um áherslur og vægi.

[skýr.] Aðalnámskrá er stjórnþæki til að fylgja eftir ákvæðum laga, fyrirmæli fráðsluyfirvalda um skólastefnu og safn sameiginlegra markmiða skólstarfs í landinu. Aðalnámskrá er ætlað að samræma nám og kennslu að því marki sem þörf er talin á.

[dæmi] Aðalnámskrá leikskóla, aðalnámskrá grunnskóla, aðalnámskrá framhaldskóla, aðalnámskrár einstakra námsgreina.

[aths.] Aðalnámskrá er opinber stefna menntamálayfirvalda á hverjum stað, skólanámskrá byggir á aðalnámskrá og er löguð að stefnu hvers skóla, bekkjarnámskrá byggir á aðalnámskrá og skólanámskrá og gildir fyrir hvern bekk eða námshóp.

(heimild skilgreiningar: Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013)

(heimild skýringar: Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013)

(heimild dæmis: Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013)

norm-referenced test

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] A test where performance is measured by comparing it with the performance of others, rather than a fixed criteria.

[skýr.] The results of norm-referenced tests can be published in many different ways, such as mental age, percentile score, grade equivalent or various standard scores.

[dæmi] Most intelligence tests are norm-referenced and use the number 100 to denote an average score. Thus, if a child

scores higher than 100, they are said to be above average intelligence or learning potential. The grading-scale A, B, C, D, E, F also implies the individual ranking among a group rather than percentile of right/wrong answers.

[aths.] Any type of test can be norm-referenced, such as aptitude tests, achievement tests, standardized tests and intelligence tests.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Orðgnótt 2006; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Oxford Dictionary of Education 2009; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[íslenska] staðalbundið próf

[skilgr.] Próf þar sem einkunn gefur til kynna frammistöðu í samanburði við aðra í skilgreindum hópi.

[skýr.] Niðurstöður staðalbundins prófs má birta á mismunandi hátt, t.a.m. í formi þroskaaldurs (e. mental age), hundraðstölu (e. percentile score), bekkjargildis (e. grade equivalent) eða margvíslegra staðalgilda (e. standard score).

[dæmi] Flest greindarpróf eru staðalbundin og nota meðalgildi 100, hærri tala gefur til kynna greind eða námsgetu umfram meðaltal. Einkunnargildin A, B, C, D, E og F segja til um hvernig þeir sem tóku prófið raðast innbyrðis frekar en hlutfall rétttra/rangra svara.

[aths.] Öll próf er hægt að staðalbinda, t.d. hæfileikapróf (e. aptitude tests), kunnáttupróf (e. achievement tests), stöðluð próf (e. standardized tests) og greindarpróf (e. intelligence tests).

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Orðgnótt 2006, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

norm-referencing

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Where performance in an examination or other assessed work is measured by comparing it with the

performance of others, rather than against fixed criteria.

[**aths.**] See also norm-referenced test.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia sótt 2014)

[**íslenska**] staðalbinda

[**skilgr.**] Að reikna, flokka eða raða frammistöðu í prófi eða mati miðað við fyrirfram skilgreindan hóp frekar en t.d. hlutfall rétttra svara (markbundin próf).

[**aths.**] Sjá staðalbundið próf og markbundið próf.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia sótt 2014)

O

observational learning

(flokkun: nám og þroski)

[**sh.**] social learning, vicarious learning

[**skilgr.**] Learning that occurs as a result of observing and imitating others.

[**skýr.**] Observational learning can be both vicarious and purposeful. It takes place at any stage in life, but is thought to be of greater importance during childhood.

[**dæmi**] Observational learning ranges from single behavior such as learning to wave goodbye by imitating a parent, to complex patterns such as adjusting to a community by observing existing culture and customs and imitating others.

(heimild skilgreiningar: <http://psychology.about.com/od/oindex/fl/What-Is-Observational-Learning.htm> sótt 2014; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: princeton.edu sótt 2014; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**íslenska**] herminám

[**skilgr.**] Nám sem fer fram með því að veita öðrum athygli og tileinka sér verk, venjur, háttarni eða viðhorf.

[**skýr.**] Herminám getur verið bæði ósjálfrátt og viljandi og á sér stað út lífið.

[**dæmi**] Herminám getur verið allt frá einstöku atriði eins og að barn læri að vinka með því að herma eftir foreldri allt upp í flókin hegðunarmynstur eins og að aðlagast

samfélagi með því að fylgjast með menningu og venjum umhverfisins.

[**aths.**] Herminám tilheyrir félagsnámskenningum innan námssálfræðinnar (Bandura). Skilgreing, skýring og dæmi eru samin með hliðsjón af Orðaskrá úr uppeldis og sálfræði (1986) og Guðmundi B. Arnkelssyni (2006).

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

on-campus learning

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**sh.**] face-to-face learning

[**skilgr.**] Form of learning where students and teachers are located at the same place at the same time.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

[**íslenska**] staðnám

[**sh.**] staðarnám

[**skilgr.**] Skólastarf þar sem nemendur og kennarar eru staðsettir í sama húsnæði og hafa samskipti augliti til auglitis.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

orthographic representation

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] Sequences of abstract letter identities that are temporarily or permanently represented in memory. They can either be known or novel words of the language.

(heimild skilgreiningar: Snowling og Hulme 2005)

[**íslenska**] ritmynd

[**skilgr.**] Röð óhlutbundinna bókstafstákna sem mynda orð eða setningar og vistast í minni fólks, tímundið eða til lengri tíma.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

outdoor education

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Outdoor education usually refers to organized learning that takes place in the outdoors.

[**skýr.**] Outdoor education draws upon the philosophy, theory, and practices of experiential education and environmental education.

[**dæmi**] Outdoor education programs sometimes involve residential or journey-based experiences in which students participate in a variety of challenges in the form of outdoor activities.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

[**íslenska**] útikennsla

[**skilgr.**] Nám og kennsla sem skipulögð er utan veggja skólans og náttúran eða samfélagið er nýtt sem námsumhverfi.

[**aths.**] Sjá einnig vettvangsferðir, vettvangsnám, starfskynningar og staðartengt nám.

P

Pair work

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Assignment done by two people working together in pairs.

[**skýr.**] Pair work can both be assigned as classroom work or as homework.

(heimild skilgreiningar: Cambridge Dictionaries Online sótt 2014)

[**íslenska**] paraverkefni

[**sh.**] paravinna

[**skilgr.**] Verkefni sem nemendur vinna í pörum, það er tveir saman.

[**skýr.**] Verkefnið getur bæði verið tímaverkefni og heimaverkefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

participative leadership

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[**sh.**] democratic leadership

[**skilgr.**] The democratic leadership style consists of the leader sharing the decision-making abilities with group members by promoting the interests of the group members and by practicing social equality.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2012)

[**íslenska**] þáttökumiðuð forysta

[**skilgr.**] Forysta sem einkennist af því að leiðtogi deildir ákvarðanatöku með

samstafshópi, glæðir áhuga þeirra og byggir á félagslegu jafnrétti.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

pedagogical content knowledge

[**sh.**] didactics

[**skilgr.**] Pedagogical content knowledge(PCK) represent the blending of content and pedagogy into an understanding of how particular aspects of subject matter are organised, adapted, and represented for instruction.

[**skýr.**] key elements of pedagogical content knowledge: (1) knowledge of representations of subject matter (content knowledge); (2) understanding of students' conceptions of the subject and the learning and teaching implications that were associated with the specific subject matter; and (3) general pedagogical knowledge (or teaching strategies). To complete what is called the knowledge base for teaching, other elements can be included: (4) curriculum knowledge; (5) knowledge of educational contexts; and (6) knowledge of the purposes of education.

(heimild skilgreiningar: Koehler 2011; Shulman, 1986, 1987)

(heimild skýringar: Shulman, 2014)

[**íslenska**] kennslufræði námsgreinar

[**sh.**] kennslufræði greinar

[**skilgr.**] Kennslufræði greinar sameinar inntak námsgreinar og kennslufræði, og snýst um að skilja hvernig tilteknir þættir námsgreinar eru skipulagðir, aðlagðir og settir fram til kennslu.

[**skýr.**] sjá skýringu á ensku

(heimild skilgreiningar: Koehler 2011; Shulman, 1986, 1987)

(heimild skýringar: Shulman, 1987)

peer group

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] A peer group is a social group of people who have similar interests (homophily), age, background, and social status. The members are likely to influence each others beliefs and behaviour. Peer groups contain hierarchies and distinct patterns of behavior.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

[**íslenska**] jafningjahópur

[**skilgr.**] Hópur einstaklinga sem er félagslega einsleitur, er á líkum aldri, hefur svipuð áhugamál, bakgrunn eða þjóðfélagsstöðu. Einstaklingarnir eru líklegir til að hafa áhrif á viðhorf og hegðun hver annars. Innan jafningjahópa getur myndast ákveðin virðingarröð og sérstök hegðun sem er einkennandi fyrir hópinn.

[**dæmi**] Jafningjahópar geta verið af ýmsum stærðum og gerðum. Innan skóla eru margir jafningjahópar, geta verið heill bekkur, hópar um áhugamál eða annað sem getur sameinað fólk.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild dæmis: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

place based education

(flokkun: námsumhverfi)

[**sh.**] community based education, place based learning

[**skilgr.**] Learning that is rooted in what is local: the unique history, environment, culture, economy, literature, and art of a particular place.

[**skýr.**] The community provides the context for learning, student work focuses on community needs and interests, and community members serve as resources and partners in every aspect of teaching and learning. This local relevance with intellectual rigor, while promoting genuine citizenship and preparing people to respect and live well in any community they choose.

(heimild skilgreiningar: Smith og Sobel 2009, bls. 23)

(heimild skýringar: Smith og Sobel, bls. 23)

[**íslenska**] staðartengt menntun

[**sh.**] staðartengt nám

[**skilgr.**] Menntun sem tekur mið af aðstæðum í umhverfi skóla og nýtir sér þá möguleika sem svæðið og atvinnulíf veitir til náms.

[**skýr.**] Þessi áhersla á nærumhverfi getur virkjað nemendur námslega, samræmt raunveruleg samfélagsleg málefni við námið og stuðlað að því að nemendur verði

virkir samfélagsþegnar í hvaða samfélagi sem þeir kjósa sér.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

portfolio

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] A collection of the pupil's work in an area, showing growth, self-reflection and achievement.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008 p. 720)

[**íslenska**] ferilmappa

[**sh.**] safnmappa, verkmapa

[**skilgr.**] Safn af vinnu nemenda á ákveðnu sviði sem vitnisburður um framfarir, ígrundun og frammistöðu. Meðal annars notað við námsmat.

[**skýr.**] Ferilmappa getur verið safnmappa með verkefnum nemenda eða sýnismappa með völdum verkefnum.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

presentation

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] 1. A teaching strategy where the teacher presents a subject to students. 2. An assignment where students present a subject to an audience (teacher, class, parents etc.).

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

[**íslenska**] kynning

[**sh.**] innlögn

[**skilgr.**] 1. Kennsluaðferð sem felst í að kennari kynnir eða útskýrir efni fyrir nemendum, yfirleitt í stuttu máli. 2. Aðferð við verkefnaskil þar sem nemendur segja formlega frá verkefni sínu fyrir framan skólafélaga.

[**skýr.**] Kynning sem kennsluaðferð er notuð til þess að kynna námsefni t.d. í upphafi kennslustundar.

[**aths.**] Hugtakið innlögn er oft notað í daglegu tali um kynningu kennara í upphafi kennslustundar.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd, 2015)
(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

problem based learning

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] problem solving

[skilgr.] Methods that provide learners with realistic problems that don't necessarily have "right" answers.

(heimild skilgreiningar: quizlet.com/20859521/edu-103-final-flash-cards/)

[íslenska] lausnaleytnám

[sh.] lausnaleyti, þrautalausnir

[skilgr.] Kennsluáðferð sem byggist á því að nemendur fást við raunveruleg úrlausnarefni og leita lausna á þeim.

[skýr.] Þetta getur verið einstaklings- eða hópverkefni og geta nemendur skilað lausninni skriflega eða með öðrum hætti.

[dæmi] Nemendur fá það verkefni að leita leiða til að nýta úrgang sem til fellur í skólanum eða leiðir til orkusparnaðs í skólanum. Nemendur fá það verkefni að skipuleggja skólafönduna upp á nýtt vegna breyttra verkefna.

[ath.] Sjá vef um Lausnaleytnám <http://www.pbl.is/hvad.htm>

(heimild skilgreiningar: Byggt á Ingvar Sigurgeirsson 2014, bls. 156)

(heimild dæmis: Ingvar Sigurgeirsson 1999, bls. 110.)

problem based learning

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] problem solving

[skilgr.] A teaching strategy in which students learn about a subject through the experience of problem solving. Students learn both thinking strategies and domain knowledge.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2015)

[íslenska] lausnaleytnám

[sh.] lausnaleyti, þrautalausnir

[skilgr.] Kennsluáðferð þar sem nemendum er ætlað að læra með því að fást við að leysa vandamál eða þrautir. Nemendur þjálfast í rökhusun og læra jafnframt um tiltekið viðfangsefni.

[ath.] Sjá vef Þórunnar Óskarsdóttur, Lausnaleytnám, Problem Based Learning.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

professional learning community

(flokkun: námsumhverfi)

[skilgr.] PLC is an extended learning opportunity to foster collaborative learning among colleagues within a particular work environment or field. It is often used in schools as a way to organize teachers into working groups.

[skýr.] In a learning community within a school you can see a group of teachers sharing and critically interrogating their practice in an on-going, reflective, collaborative, inclusive, learning-oriented, growth-promoting way. Effective professional learning communities have the capacity to promote and sustain the learning of professionals in a school with the collective purpose of enhancing student learning.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2014)

(heimild skýringar: Stall og Louis 2007)

[íslenska] faglegt námssamfélag

[sh.] faglegt lærdómssamfélag

[skilgr.] Námssamfélag meðal starfsmanna skóla eða annarra stofnana sem byggist á að læra saman og ígrunda starf sitt með sameiginlegt markmið eða sýn að leiðarljósi.

[skýr.] Í árangursríku námssamfélagi í skóla ríkir menning sem hvetur til stöðugs námi meðal starfsfólks í þeim tilgangi að styrkja nám nemendanna.

(heimild skilgreiningar: Anna Kristín Sigurðardóttir 2006 og nefndin)

(heimild skýringar: Anna Kristín Sigurðardóttir 2013 og nefndin)

pygmalion effect

(flokkun: nám og þroski)

[sh.] Rosenthal effect, self-fulfilling prophesy

[skilgr.] The Pygmalion effect, or Rosenthal effect, is the phenomenon in which the greater the expectation placed upon people, the better they perform.

[skýr.] The effect is named after Pygmalion, a play by George Bernard Shaw. The opposite of the Pygmalion effect is the golem effect, in which low

expectations lead to a decrease in performance. The Pygmalion effect and the golem effect are forms of self-fulfilling prophecy, and, in this respect, people will internalize their positive labels, and those with positive labels succeed accordingly. Within sociology, the effect is often cited with regard to education and social class.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

(heimild skýringar: Wikipedia 2013)

[íslenska] pygmalion-áhrif

[sh.] virk spá, Rosenthal-áhrif

[skilgr.] Áhrif væntinga, þ.e. að einstaklingar sýna meiri árangur eftir því sem ætlast er til meiri árangurs af þeim.

[skýr.] Pygmalion heitið vísar til leikrits eftir George Bernard Shaw.

[dæmi] Væntingar kennara geti orðið til þess að þeir bregðist ólíkt við nemendum og hafi þannig áhrif á frammistöðu nemenda.

[ath.] Almennt er talið að virk spá geti haft áhrif en sé sennilega ekki eins áhrifamikil og fyrst var talið.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

(heimild skýringar: Wikipedia 2013)

(heimild dæmis: Orðgnótt 2006)

Q

question strategies

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] socratic method

[skilgr.] Teaching strategy based on asking and answering questions to stimulate critical thinking and to illuminate ideas.

[skýr.] Questioning is an important dimensions of teaching and learning. It gives tutors the chance to find out what students know and understand, and it allows students to seek clarification and help.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2015)

(heimild skýringar: Sótt af <http://www.brockport.edu/~slc/tips/questioning.html>)

[íslenska] spurnaraðferð

[skilgr.] Kennsluaðferð sem byggir á að kennarinn spyr spurninga til að virkja nemendur til að hugsa með skipulegum hætti um ákveðið fyrirbæri.

[ath.] Ingvar Sigurgeirsson fjallar um spurnaraðferðir í bókinni Litróf kennsluaðferðanna, 2014. Sjá einnig Ingvar Sigurgeirsson, Listin að spyrja. Handbók fyrir kennara 1996.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson, Litróf kennsluaðferðanna, 2013)

R

reading fluency

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] Fluency is the ability to read a text accurately, quickly, and with expression. Fluency is important because it provides a bridge between word recognition and comprehension. When fluent readers read silently, they recognize words automatically. They group words quickly to help them gain meaning from what they read. Fluent readers read aloud effortlessly and with expression. Their reading sounds natural, as if they are speaking. Readers who have not yet developed fluency read slowly, word by word.

(heimild skilgreiningar: <http://www.readingrockets.org/teaching/reading101/fluency>)

[íslenska] lesfimi

[sh.] sjálfvirkni í lestri

[skilgr.] Sjálfvirk samhæfing á umskráningu, orðaþekkingu og lesskilningi, þannig að lestur verði bæði nákvæmur, hraður og sjálfvirkur. Nákvæmni felst í að lesa rétt en sjálfvirkni í því að þekkja framburð og merkingu ritaðs orðs um leið og það ber fyrir augu, fyrirhafnarlaust og án þess að þurfa að einbeita sér að því að umskrá orðið. Lesturinn þarf að vera liðlegur og með réttum áherslum svo að athyglin geti beinst að lesskilningi.

(heimild skilgreiningar: Helga Sigmundsdóttir og Steinunn Torfadóttir 2007 sótt af Lesvefnum 2013)

reflection

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Act of reviewing specific incidents in professional practice and reflecting upon them in order to draw conclusions about

how they might develop professional skills and practices.

(heimild skilgreiningar: Wallace 2008)

[íslenska] ígrundun

[skilgr.] Starfsvenja sem felur í sér að líta til baka yfir ákveðin atvik í faglegu starfi og velta þeim fyrir sér. Tilgangurinn er að draga ályktanir af reynslunni um hvernig megi þróa faglega færni og vinnubrögð.

(heimild skilgreiningar: Wallace 2008; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

rote learning

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Learning that does not necessitate understanding, but is undertaken systematically and mechanistically usually through repetition.

[dæmi] Number facts, historical dates, lines from a Shakespeare sonnet.

(heimild skilgreiningar: Wallace 2009)

(heimild dæmis: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

[íslenska] þulunám

[sh.] utanbókarlærdómur

[skilgr.] Námsaðferð sem byggist á að leggja á minnið, oftast orðrétt, með endurtekningu. Aðferðin gerir ekki endilega kröfu um skilning.

[dæmi] Margföldunartafla, firðir, ár og ljóð eða söngtextar.

[aths.] Þegar fólk beitir þessari aðferð er oft notast við stuðla, rím eða hrynjandi til að muna betur.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015)

rote memorisation

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] Remembering information by repetition without necessarily understanding the meaning of the information.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

[íslenska] þuluminni

[skilgr.] Námsaðferð til að muna upplýsingar með því að endurtaka sífellt án þess endilega að skilja merkingu.

(heimild skilgreiningar: Woolfolk, Hughes og Walkup 2008)

S

scaffolding

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] The support given during the learning process which is tailored to the needs of the student with the intention of helping the student progress.

[skýr.] Bruner's scaffolding theory is that children need support and active help from their teachers and parents if they are going to become independent learners as they mature. According to Bruner's scaffolding theory, children are somewhat dependent on those who have more knowledge or competency than they do in certain areas, such as reading or calculating square roots, when they begin learning. As students gain more independence and confidence, the help from teachers and parents decreases until the students are independent learners, much as scaffolding used to support construction workers and their materials is removed as a building project nears completion.

(heimild skilgreiningar: Sawyer 2006; Wikipedia 2013)

(heimild

skýringar:

<http://www.wisegeek.org/what-is-bruners-scaffolding-theory.htm>)

[íslenska] stoðgrind

[sh.] námsstuðningur, stuðningur

[skilgr.] Stuðningur sem veittur er í námsferli og sniðinn er að nemanda til að auðvelda honum að ná árangri og/eða þroska.

[aths.] Jerome Bruner er upphafsmaður hugtaksins og setti fram í tengslum við kenningar Vygotsky um svæði mögulegs þroska (zone of proximal development).

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd 2015)

school achievement

(flokkun: nám og þroski)

[skilgr.] The performance or attainment of students. It may be measured in a number of ways such as the successful demonstration of a prespecified competence, the award of a pass mark, or the gaining of a satisfactory grade for work accomplished.

(heimild skilgreiningar: *Oxford Dictionary of Education 2009*)

[**íslenska**] námsgengi

[**skilgr.**] Frammiastaða eða árangur nemenda sem metinn er á ýmsan hátt, t.d. út frá fyrirfram skilgreindri hæfni, fullnægjandi vitnisburði eða einkunn.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013*)

school curriculum

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] A curriculum published by each school whereby the policy of the National Curriculum is developed in accordance with the policy of the school in question, the pupil body, the school's professional emphasis and special characteristics.

[**aths.**] The national curriculum is public school policy, the school curriculum is based on the national curriculum for each school, and the class curriculum is based on the national and the school curriculum and applies to each class or group.

(heimild skilgreiningar: *Icelandic Ministry of Education, Science and Culture 2011*)

[**íslenska**] skólanámskrá

[**skilgr.**] Námskrá sem gefin er út í einstökum skólum.

[**skýr.**] Skólanámskrá er nánari útfærsla á aðalnámskrá um markmið, inntak náms og námsmat, starfshætti og mat á árangri og gæðum skólastarfs. Skólanámskrá tekur mið af sérstöðu skóla.

[**aths.**] Aðalnámskrá er opinber stefna menntamálayfirvalda á hverjum stað, skólanámskrá byggir á aðalnámskrá og er löguð að stefnu hvers skóla, bekkjarnámskrá byggir á aðalnámskrá og skólanámskrá og gildir fyrir hvern bekk eða námshóp.

(heimild skilgreiningar: *Mennta- og menningarmálaráðuneytið 2013*)

(heimild skýringar: *Lög um grunnskóla nr. 91/2008, 29. gr.*)

school stakeholders

(flokkun: *námsumhverfi*)

[**skilgr.**] Students, society, and government participating in or benefiting from the provision of education

[**dæmi**] Hence, an education stakeholder includes students, academics, employment and careers advisors, teaching and learning managers, employers of recent graduates, business deans, professional bodies, libraries, PTAs and other parent organizations.

(heimild skilgreiningar: *Campbell and Rozsnyai 2002 p. 133*)

(heimild *dæmis:*
<https://www.englishforums.com/English/EducationStakeholder/mbwl/post.htm>)

[**íslenska**] hagsmunaaðilar skóla

[**skilgr.**] Hagsmunaaðilar skóla eru þeir sem taka þátt í eða hafa hag af því að menntun sé veitt.

[**dæmi**] Hagsmunaaðilar geta verið nemendur, stjórnvöld, kennarar, námsráðgjafar, foreldrar, aðilar í atvinnulífi o.s.frv.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

(heimild *dæmis:* *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

situated learning

(flokkun: *nám og þroski*)

[**skilgr.**] The idea that skills and knowledge are tied to the situation in which they were learned and difficult to apply in new setting. (heimild skilgreiningar: *Woolfolk, Hughes og Walkup 2008 p. 722*)

[**íslenska**] aðstæðubundið nám

[**sh.**] aðstæðutengt nám

[**skilgr.**] Nám sem er háð aðstæðum, þ.e. sú hugmynd að færni og þekking sé bundin þeim aðstæðum þar sem námið fer fram og erfitt sé að yfirfæra það á aðrar aðstæður.

[**dæmi**] Kennaranemi læri til starfa á vettvangi starfsins í einum skóla en þarf svo að læra uppá nýtt að tileinka sér starfið þegar hann fer að kenna í öðrum skóla.

(heimild skilgreiningar: *Lave og Wenger 1991*)

situational leadership

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] What an individual actually does when acting as a leader is in large part dependent upon characteristics of the situation in which he functions.

(heimild skilgreiningar: *Hemphill 1949, Wikipedia 2012*)

[**íslenska**] aðstæðumiðuð forysta

[**skilgr.**] Forysta sem tekur mið af og er háð aðstæðum.

(heimild skilgreiningar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

standardize

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] To develop and implement standards.

[**skýr.**] To standardize can help to maximize compatibility, interoperability, safety, repeatability, or quality. It can also facilitate commoditization of formerly custom processes.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia sótt 2014*)

(heimild skýringar: *Wikipedia sótt 2014*)

[**íslenska**] staðla

[**skilgr.**] Að vinna kerfisbundið að því að skilgreina skilmála, afurðir og aðferðir, að setja reglur og tryggja tiltekna virkni, að hlutir passi saman og þeir skili því sem af þeim er krafist.

[**skýr.**] Innan menntunarfræða vísar stöðlun yfirleitt til stöðlunar prófa.

[**aths.**] Sjá einnig staðlað próf.

(heimild skilgreiningar: *Staðlaráð Íslands*)

(heimild skýringar: *Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014*)

standardized test

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**sh.**] standardized assessment

[**skilgr.**] Tests that are designed in such a way that the questions, conditions for administering, scoring procedures, and interpretations are consistent and are administered and scored in a predetermined, standard manner.

[**aths.**] Any test in which the same test is given in the same manner to all test takers is a standardized test. Standardized tests need not be high-stakes tests, time-limited tests, or multiple-choice tests.

(heimild skilgreiningar: *Wikipedia 2014*)

[**íslenska**] staðlað próf

[**skilgr.**] Próf þar sem spurningar, fyrirlögn, fyrirgjöf og úrvinnsla hefur verið ákvörðuð nákvæmlega fyrirfram til að tryggja sem

best sambærilegar niðurstöður óháð prófanda og aðstæðum.

[**aths.**] Hugtakið er stundum notað yfir staðalbindingu (norm-referenced test), en rétt er að halda hugtökunum aðskildum. Sjá sagnirnar staðla og staðalbinda.

(heimild skilgreiningar: *Orðgnótt 2006*)

storyline method

(flokkun: *kennsla og mat*)

[**skilgr.**] A pedagogical strategy where as the teacher designs the 'line' – the chapters of the story, and the learners create and develop the story. The line or plan aims at curricular content (knowledge) and skills practice while the story provides the context within which the pupils feel motivation through ownership. They create the characters that will bring the story to life. The 'line' is designed in a series of key questions. Storyline is not only about knowledge and skills but also about feelings and attitudes.

(heimild skilgreiningar: *storyline-scotland.com 2014*)

[**íslenska**] söguaðferð

[**skilgr.**] Kennsluáðferð sem byggist á því að sett er á svið atburðarás með virkri þátttöku nemenda. Nemendur móta persónur og setja sig í þeirra spor. Sagan er sett á svið og unnið með hana með ýmsum hætti, gjarnan þannig að viðfangsefni er tengt mörgum námsgreinum.

[**skýr.**] Sagan getur verið úr raunveruleikanum eða ævintýri eftir því sem markmið og námsefni gefa tilefni til. Oft þurfa nemendur að setja sig í spor fjölskyldna eða sögupersóna sem standa frammi fyrir erfiðum ákvörðunum.

(heimild skilgreiningar: *Þóra Björk Jónsdóttir sótt 2015 af <http://skolar.skagafjordur.is/sfs/soguaðferdin.php>*)

(heimild skýringar: *Þóra Björk Jónsdóttir sótt 2015 af <http://skolar.skagafjordur.is/sfs/soguaðferdin.php>*)

student mobility

(flokkun: *stjórnun og skipulag*)

[**skilgr.**] An opportunity for students to work or study elsewhere, abroad or at home, whilst undertaking their study programme - whether college or university.

[skýr.] Student mobility opportunities may be an integral part of an academic programme (e.g. fieldwork, placement) or be something that students choose to do such as a student exchange programme (Erasmus and non-EU exchanges) to help enhance the overall student experience through international travel and visits, irrespective of duration.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2015, byggt á University of Glasgow,

http://www.gla.ac.uk/media/media_242620_en.pdf, 2013)

(heimild skýringar: University of Glasgow, http://www.gla.ac.uk/media/media_242620_en.pdf)

[íslenska] nemendaflæði

[sh.] hreyfanleiki nemenda

[skilgr.] Tækifæri nemenda til að stunda nám (eða vinnu) annars staðar, innan lands eða utan, á meðan þeir eru í formlegu námi, hvort sem er í framhaldsskóla eða háskóla.

[skýr.] Formleg nemendaskipti samkvæmt samningi er ein birtingarmynd nemendaflæðis, eða hreyfanleika nemenda.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd 2015)
(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfræðum 2015)

summative assessment

(flokkun: kennsla og mat)

[sh.] summative evaluation

[skilgr.] Summative assessment is done with the intention of summing up achievement.

(heimild skilgreiningar: McCulloch og Crook 2008)

[íslenska] lokamat

[sh.] samantektarmat, yfirlitsmat

[skilgr.] Námsmat sem felst í að meta árangur við lok kennslutímabils, t.d. annar eða árs, til að sjá hvort nemendur hafi náð settum markmiðum.

syllabus

(flokkun: stjórnun og skipulag)

[sh.] course syllabus

[skilgr.] A specification of learning objectives, learning outcomes and content of a course of study.

[skýr.] In drawing up a scheme of work and lessons plans, the teacher translates the content of the syllabus into an appropriately sequenced series of lessons designed to enable learners to achieve the learning outcomes which the syllabus sets out.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[íslenska] áfangalýsing

[sh.] námskeiðslýsing

[skilgr.] Yfirlit yfir helstu markmið og/eða hæfniviðmið, viðfangsefni, skipulag náms og kennslu, og námsmat í áfanga eða námskeiði.

[skýr.] Við skipulag kennsluáætlana er byggt á áfangalýsingum og útfært hvernig á að ná þeim viðmiðum sem þar birtast í viðkomandi áfanga eða námskeiði.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd 2015)

T

teacher directed instruction

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Teaching methods where the teacher sets learning objectives, designs student activities, motivates the students and evaluates their work. The teacher controls learning procedures and processes within the classroom.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013, byggt á Wikipedia)

[íslenska] kennarastýring

[skilgr.] Kennsluhættir þar sem kennari setur markmið, leggur fyrir verkefni, metur og hvetur nemendur. Kennari hefur alla þræði í hendi sér í skólastofunni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2013)

teacher without teacher certification

(flokkun: kennsla og mat)

[skilgr.] Person working as a teacher without a certificate.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[íslenska] leiðbeinandi

[**skilgr.**] 1. Á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi er leiðbeinandi sá sem sinnir kennslu án þess að hafa til þess tilskilin réttindi. 2. Á háskólastigi, við símenntun og í tómstundastarfi hefur leiðbeinandi það hlutverk að leiðbeina nemendum um verkefni.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2012)

teaching method

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] instructional method, instructional strategy, teaching strategy

[**skilgr.**] A strategy, activity, or procedure for teaching or supporting learning.

[**dæmi**] Some common teaching methods include lectures or exposition, group discussion, case study, demonstration and practice.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild dæmis: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**íslenska**] kennsluaðferð

[**skilgr.**] Skipulag, aðferðir eða verklag sem kennari notar til að nemendur læri það sem að er stefnt.

[**skýr.**] Val kennara á kennsluaðferð ræðst af ýmsum þáttum, svo sem námsefni, nemendahóp og áherslum kennara.

[**dæmi**] Algengar kennsluaðferðir eru fyrirlestur, sýnikennsla, umræður og hópvinna.

(heimild skilgreiningar: Ingvar Sigurgeirsson 2013, Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

(heimild skýringar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

team teaching

(flokkun: kennsla og mat)

[**sh.**] collaborative teaching, co-teaching

[**skilgr.**] A teaching strategy which involves two or more teachers working simultaneously with the same group of learners.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

[**íslenska**] teymiskennsla

[**sh.**] samkennsla

[**skilgr.**] Kennsluhættir þar sem tveir eða fleiri kennarar hafa samstarf um að kenna sama nemendahópi á sama tíma.

(heimild skilgreiningar: Orðaskrá úr uppeldis- og sálarfræði 1986; Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

The Icelandic standardized university entrance exam

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] The Icelandic standardized university entrance exam is an examination some departments in Icelandic universities administer. The results are used to select students for admission where it is preferable or necessary to limit the number of new students. Its main purpose is to predict academic achievement in higher education.

(heimild skilgreiningar: Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

[**íslenska**] aðgangspróf háskólastigsins

[**skilgr.**] Almennt og samræmt próf sem deildir/skorir/svið geta notað við val nemenda inn í grunnnám háskóla hér á landi. Með APH hafa íslenskir háskólar aðgang að samræmdu og almennu viðmiði við inntöku nýnema í þeim tilfellum þar sem æskilegt eða jafnvel nauðsynlegt reynist að takmarka aðgang. Tilgangurinn er að nota prófið til að meta færni nemenda eftir framhaldsskólanám og spá fyrir um getu umsækjanda til að ná árangri í háskólanámi. (heimild skilgreiningar: Aðgangspróf fyrir háskólastig 2012-2013 skýrsla þróunarhóps APH og Námsmatsstofnunar til rektors Háskóla Íslands)

transfer

(flokkun: nám og þroski)

[**sh.**] behavioral transfer, skill transfer

[**skilgr.**] Transfer in which general principles or rules learned in one situation are used in another even though there are few or no specific common elements.

(heimild skilgreiningar: Dictionary of Psychology 2001)

[**íslenska**] yfirfærsla

[**skilgr.**] Hagnýting þekkingar eða færni, sem numin er við tiltekna aðstæður, er nýtt við aðrar aðstæður eða á öðrum efnissviðum.

(heimild skilgreiningar: Orðgnótt 2006)

tutor

(flokkun: kennsla og mat)

[**skilgr.**] Tutor provides support for learning, often for individual or relatively small group of learners, while teaching suggests more actively didactic role.

(heimild skilgreiningar: Oxford Dictionary of Education 2009)

(heimild skýringar: Wallace, 2008)

[**íslenska**] leiðsögukennari

[**sh.**] leiðsegjandi

[**skilgr.**] 1. Leiðsögukennari veitir einstaklingum eða litlum hópum stuðning í námi. 2. Leiðsögu-kennari tekur við kennara-nemum og leiðbeinir á vettvangi.

(heimild skilgreiningar:

Íðorðanefnd í menntunarfr. 2014)

V

vocabulary

(flokkun: nám og þroski)

[**skilgr.**] A person's vocabulary is the set of words within a language that are familiar to that person. A vocabulary usually develops with age, and serves as a useful and fundamental tool for communication and acquiring knowledge.

(heimild skilgreiningar: Wikipedia 2013)

[**íslenska**] orðaforði

[**skilgr.**] Öll orð sem málnotandi hefur á valdi sínu. Greint er á milli virks orðaforða, það er orða sem menn nota, og óvirks orðaforða, það er orða sem menn þekkja og skilja en nota sjaldan eða aldrei sjálfir.

(heimild skilgreiningar: Ísl.

alfræðiorðabók vantar ártal)